Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Үзэмнай 1921 оной ...рин 21-һээ гарана | № 12 (15335) | 1980 оной январиин 15, вторник | Сэн 2 мүнгэн

„...Ленинскэ гадаадын политическэ хараа шэглэл хэлбэришэгүй гэжэ совет хүнүүд, гадаадын оронуудтахи ханинарнай найдаха ёһотой. Тэрэ КПСС-эй съезднүүдэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдожо, манай гадаадын политическэ бүхы ажал ябуулгада бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ хараа шэглэл эб найрамдал залан сэхээр бэелүүлхэ зуураа, эзэрхэг түримхэй ябадалда шанга харюу сохилто үгэхэ байна.“

(«Правда» газетын корреспондентын асуудалнуудта Л. И. Брежневэй үгэһэн харюунуудһаа).

„Правда“ газетын корреспондентын асуудалнуудта Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХАРЮУНУУД

Асуудал. Илангаяа амен захиргаанай һүүлэй ябуулганудтай дамдуулан, уласхоорондын оршон байдалые Та, ...ид Ильич, ямараар сэг...?

Харюу: Эб найрамдал ...ахалха, шахардуу байһуларуулха, буу зэбсэгые хуряаха, КПСС-эй ...V, XXV съезднүүдэй тойлон дурадхаһан Амн тайбан байдалай программ бэелүүлэх хараа бодо... манай партийн сэхэ ...д, тааруу шадамараар ...үүлдэг дээрэһэнь, ехэ ...н туйлагдаһан байна. ...агдаһан гол туйлалтые үргэноор абана хал, уршагта бүлэг ушаууд — дэлхэйн дайн — зуурын түбшэн забһар... — дахинаа дэлхэйн ...ай тохёолдолго — зайагдаһан байха юм. Эдэ...этэ үрэ дүнгөөр бидэ, ...т хүнүүд, манай ханиг — аха дүү социалис оронай арадууд, эб найрамай түлөө, социальна ондо...ю байгуулалтатай гүрэ...дэй амгалан гуримаар ...р оршохын түлөө тэмсэ... тэмсэжэ байгшад бүл...а омогорохохо эрхэтэйб...

...эхэ зуура, 70-аад, 80-онуудай бэлшэг дээрэ ...схоорондын оршон байдаэли бодо орёо түбэгтэй ...һонинь гэмшэлтэй. ...энэй түлөө хэнэй харюу ... байһан үнэн ушарые ...ууд мэдэхэ ёһотой. Гэм ...ыень империалис хүсэд, түбхын түрүүндэ США-...зарим бүлэгүүд даяха гэ...сэхэ хэлэхэ байнаб. Шадуу байдалай һуларалга ...рхэг түримхэй һанаашал...мнай, дайн сэрэг жүрөө... дэбэрэлгэдэмнай, бусад ...нуудай дотоодын хэрэ...дтэ хамааралгадамнай ...д ушаруулха гэжэ һанаг...д тиимэ харюусалга дааха ...оно. Бусад гүрэнүүдые ...й һэнгэргүйгөөр зонхил... дура зоргоороо уласхоо...дын оршом соо аашалан ...эр дадагшад тиимэ хаусалга дааха болоно.

...Шахардуу байдал һуларлын хэрэттэ харша хараа ...ол, буу зэбсэгүүдые үрдэн түхеэрхэ ябадал һүрэгдэ, дайнай аюул дэбэрэ хараа бодол США-гай ...НАТО-гай бусад зарим ...нуудай хүтэлбэрилхы бүүдэй баримталдаг болоо...иинь үнишэг элирэнхэй. ...ри 1978 онло, НАТО-гай ...дэй Вашингтондохи майн ...си дээрэ, эхилһэн байха. ...ихэдэ НАТО-гай гэшүүн ...онуудай сэрэгэй бюджеууд XX зуун жэлэй һүүл ...отор зүндөө нэмэхээр ба...агдаһан байгаа. США-гай ...итикын дай жүрөөдэдэг ...раа шэглэлнүүд һүүлэй үе...буу зэбсэгүүдые түхеэр...удаан болзортой шэнэ ...рограммануудые яаралтай...р хараалһан, Холбоото ...тадуудһаа холуур, тэрэ ...одо Дүтын Зүүн зүгтэ, Ин...н океанай райондо тог...оһон, сэрэгээр хамаарха ...итикын эзэсэг — «түр...р сохилто хэхэ корпус» ...дэгые эмхидхэн байгуулн ябуулганууд һаань ха...гдана.

ОСВ-2 тухай договор мэ...иимэ шухала документые абаад үзыт. Энээниие ...дото дээрэнь бэелүүлбэл, ...у зэбсэгүүдые хуряалгын ...лаар ехэ алхамуудые хэхэзам нээхэ һэн. Бүхы дэлхэй дээрэ, тэрэ тоодо НАТО-гай талаар США-гай союзнигуудай дунда, уласхоорондын үргэн олонниитын дунда тус договорой дэмжэгдэнэнинь элитэ. Дж. Картерай захиргаан тэрэ договорой талаар юу хэлэб? Договорто гар табигдамсаарнь тэрэнине США-да муушалжа захалһан, эсэслэн баталалгын хэрэгые туйлай бэрхэтэй болгохын тула США-гай правительственна бүлэгөөрхидэй өөгшэлгэтэйгөөр — договорто дурагүйшүүлэй зүгһөө, үнэндөө, тэрэ хэрэглэгдэдэг болоһон байна. ОСВ-2 тухай договорые сенадта харалга тодорхой бэшэ болзороор зогсоохо гэһэн шиидхэбэри һаяын үдэрнүүдтэ гаргаха зүураа, энэ гуламшаг ябуулгадаа президент Картер үшөө нэгэ һодэб шэнжэ нэмэжэ оруулаа.

Холбоото Штадууд лэ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна шэнэ зэбсэгүүдые Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта тараан тодохо тухай шиидхэбэри 1979 оной декабрьда НАТО-гай талаар союзнигуудта баадхаад, тэрэнь буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал дахин һүжэрөөн дэбэрэгдэ. Гэхэтэй хамта, энэ асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ тухай Советскэ Союзай тодорхой дурадхалнуудые дэмжэхэ ялзатай болоһон союзнигуудайнгаа амые Вашингтон таглаһан жэшээтэй байна.

Эб найрамдалда, шахардуу байдалай һуларалгада дурагүйшүүл мүнөө Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдые өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэхэ һэдэлгэ гаргана. Эдэ хэрэгүүдтэй дашарамдуулан, эдэб эсын худал хуурмаг үгэнүүдые олоор тараана, Совет оронине убайгүйгөөр хардаһан харша ябуулга хэнэ. Теэд Афганистанда үнэндөө юун болооб?

1978 оной апрельдэ тэндэ революци илаһан байгаа. Афган арад өөһэдынгөө хуби заяае гартаа абажа, бэсэ дааһан, сүлөөтэ байдалай замда орохон юм. Түүхэдэ ходоодоо үзэгдэдэгтэл, хуушанай хүсэнүүд революцида эсэргүүсэн бодоо һэн. Афганистанай арад зон өөһэдөө тэдэ хүсэнүүдые даража шадаха байһаниинь элитэ. Гэбэшье революцин түрүүшын үдэрһөө тэдэ гаададын эзэрхэг түримхэй ябуулгатай, дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа будуулигээр хамаарһан ябуулгатай ушаһан байна.

Хилын саанаһаа зэбсэглэгдэһэн, һургагдаһан хэдэ мянган, хэдэн арбаад мянган үймөөшэд, зэбсэглэмэл һүрэг бүлэглэлнүүд Афганистан худар эльгээгдэдэг байгаа. Империализм өөрынгөө туһамаршадтай хамта, революционно Афганистанда эсэргүү, соносхогдоогүй дай, үнэндөө, эхилһэн юм.

Эзэрхэг түримхэй ябуулга болуулха, шэнэ байдал амгалан түбшэнөөр тогтоохо арга боломжо олгохо эрилтэ Афганистан табигдар байна. Афганистанай хүтэлбэрилэгшэд президент Таракиин үедэ гадаадын эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэһэн, удаа тээнь, хожомшог туһаламжа эрижэ, Советскэ Союзда хэдэ дахин хандаһан юм. Хэрбээ эзэрхэг түримхэй ябуулгын болуулагдаагүй һаань, афган арадые бэрхэтэй байдалда орхихогүйбди гэжэ хамаатай хүнүүдтэ өөһэдынгөө зүгһөө уридшалан мэдүүлнэн байхабди. Бидэнэй үгэнүүдэй хэрэгүүдһээ алгасадагүйнь мэдээжэ.

Засаг буляан эзэлээд, афган обществын үргэн олон зондо, партийнаба сэрэгэй кадрнуудта, интеллигенцин, мусульман шажанай түлөөлэгшэдтэ — Апрелин революцин түшэглэһэн тедэл хүнүүдтэ эсэргүү хэрэгты эрлиг мүрдэлгэ эхэдала үүдхэгшэ Амин Афганистанда харша эзэрхэг түримхэй-шүүлэй ябуулгануудта туйа хүргэһэн байна. Тиимэнээ арад зон Бабрак Кармаль түрүүтэй Арадай-демократическа партийн хүтэлбэрэй доро жагсаад, Аминай харша хархис засагта эсэргүүсэн бодожо, тэрэнине үгы хээ. Мүнөө Вашингтондо, бусад зарим нинслэлүүдтэ Аминие шаналан үйлалдана. Эдэнэй хөёр нюуртай байһые дурдагдаһан үшар иланганяа эли тодоор гэршэлнэ. Хүнүүдые Аминай олоор мүрдэжэ хюдажа, Афган шэнэ гүрэнэй үндэһэ һуури табигша — Таракине тушаалһаань хүсөөр гаргажа, хуули бусаар хорложо байхадань, хаана байгаа хаб эдэ үйлалдагшад?

Таһалгаргаагүй хэгдэжэ байгаа эзбсэгтэ интервенци, гадаадын хархис хүсэнүүдэй хорото үтэсөөн Афганистанай бэсэ дааһан байдалаа алдаха, тэрэнине манай ороной урда хилэ дээрэхи сэрэгэй империалис плацдарм болгохо бодото аюул тохёолдуулаа. Тайлбарилан хэлэбэл, мантай хани барисаатай Афганистанай правительствын гуйлтые хангангүй байха аргамнай барагдаһан байгаа. Тиигээгүй һаа, Афганистаниие империализмын һабарта оруулха, Чилидэ тохёолдоһон мэтэ юумэ эндэ дабтаха, арадай сүлөөтэ байдалые шуһан соо шиихаха арга эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ олгохо байгаабди. Афганистанай правительствын гуйлтые хангаагүй һаа, Совет гүрэнэй амгалан байдалда ехэ аюул ушаруулха гуламтын манай урда хилэ дээрэ бии бололгые хамааагүйгөөр хараад һууһан жэшээтэй болохо байгаабди.

Афганистан манда хандахадаа, 1978 оной декабрьда СССР-тэй Афганистанай баталһан Хани барисаан, хүршэ ёһоной харилсаан ба холбоон тухай договорой эли тодо эрилтэнүүдые, ООН-ой Уставай үндэһөөр гүрэн бүхэнэй эдлэхэ, тус тустаа гү, али хамтааран ороноо хамгааалха эрхые — бусад гүрэнүүдэй нэгэнтэбэшэ хэрэглэһэн эрхые үндэлэ болгоһон байна.

Совет сэрэгшэдые Афганистанда эльгээлгэ манда юрын хэрэг бэшэ байгаа. Гэхэ зуура, партийн ЦК, Советскэ правительство харюусалгаяа хүсэд бүриноор мэдэрэн, ушар байдалые бүхы дээрэнь хараада абажа, тиимэ ябуулга хэнэн байна. Гадаадын эзэрхэг түримхэй ябуулгые зайсуулгадань афганецуудта туһалха гэһэн нэгэл зорилго совет сэрэгшэдэй урда табигданхай. Сэрэгшэдые эльгээгыт гэһэн гуйлтатайгаар Афганистанай хүтэлбэрилэгшэдэй хандаха ушартай болоһон шалтагаануудай үгы болмсоорнь, тэдэ сэрэгшэд Афганистанһаа барандаа гаргагдаха байха.

Афганистандахи хэрэгүүдтэй дашарамдуулан Советскэ Союзай дүүргэһэн үүргые империалис, тэрэшэлэн Пекинэй номолшод зорюута убайгүй бүдүүлигээр хазагайруулна.

Совет ямаршье «интервенци» гү, али «эзэрхэг түримхэй ябуулга» байгаагүй, үгы. Харин ондоо зорилготой ябуулга хэгдэнэ: оронойнгоо национальна бэсэ дааһан байдал, эрхэ сүлөө болон нэрэ хүндые гадаадын эзэрхэг түримхэй эзбсэгтэ добтолгоһоо хамгаалха хэрэгтэнь шэнэ Афганистанда тэрэнэй правительствын гуйлтаар туйа хүргэжэ байнабди.

Гэхэ зуура, Афганистандахи үйлэ хэрэгүүд Америкын Холбоото Штадуудай, бусад гүрэнүүдэй национальна ашаг туһада гү, али аюулгүй байдалда ямаршье хэбсагүй байна. Энэ хэрэгые ондоогоор тайлбарилха гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүд — дэмы һанаашалга болоно. Иимэ ябуулга империалис һанаашалганууд ийгаа хүсэлдэлгые хүнгэдхэхэ зорилгоогоор зорюуталан хэгдэнэ.

Тэрэшэлэн Советскэ Союз Пакистан тушаа, Иран гү, али энэ нютагай ондоо ороннуд тушаа эзэмдэн булимтарха ямаршьеб түсэбүүдтэй гэһэншүү баталамжануудынь шал худал. Колонизаторнуудай политика ба һанал бодол манда тон харша байна. Бусадай газар дайдада бидэ обтодоггүйбди, бусадай баялигуудта бидэ шунадагүйбди. Тиигэжэ шунахайрдаг колонизаторнууд нефтиин үнэр абаад, ухаа мэдээ алдана.

«Дэлхэйдэ совет аюулай тохёолдожо байһан» тухай шашалдадаг, албанайнь спиок дотор Вьетнамда эсэргүү «уршагта муухай дайнай» ороһон хүнүүдэй; социалис Вьетнам худар хитад түримхэйшүүлэй зэбсэгээр добтолон ороходонь, хорингүй һуугшадай; арад зонойнь, правительствынь буруушаһаар байтар — Кубын газар дээрэ хэдэн арбаад жэлдэ сэрэгэй база барижа байгшадай; буу зэбсэгүүдые хангирган, блокада хэхээр занагшадай, атомна зэбсэг тээһэн далайн-сэрэгэй ехэ хүсэ, тэрэ тоодо США-гай авианосецуудай нилээд олые Иран тээшэ эльгээжэ, революционно иран арадые сэрэгээр занан хашажа байгшадай уласхоорондын гурим ёһо сахигшад гээшэбди гэжэ шашалдадаг хоёр нюуртай харата ябуулганууд лэ болоно.

Энээнтэй дашарамдуулан, нигэжэ хэлэхэ хэрэттэй байна. Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ тэдэ үнэхөөр хамаарна, тэрэнэй тулада Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци мэтын нимэ дээдэ зэргын, хүндэтэй эмхи зургааншье хэрэглэгдэнэ. Афганистанай правительствын буруушаһаар байтар, «афган асуудал» гэдэгые ООН-до табиһынь афган гүрэнэй бүрин эрхэнүүдые, үнэндөө, бүдүүлигээр эбдэнэнь ябадал гэхэһээ ондоогоор нэрлэжэ болохо аал?

Бидэндэ һаад бү хэгты, совет сэрэгшэд манай гуйлтын ёһоор, совет-афган договорой, ООН-ой Уставай 51-дэхи статьягай үндэһөөр ерүүлэгдээ гэжэ Афганистанай правительство, тэрэнэй харюусалгата түлөөлэгшэ ООН-до мэдүүлнэ бшуу.

Гэхэ зуура, Афганистан руу добтолон ородог, хуулита засагтань эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулганууде хэдэг этэгээдүүдтэ үзүүлдэг туһаламжаяа хардалгата шашалдаан соогуур улам дэбэргэнэ. Тэдэ этэгээдүүдые сэрэгэй хэрэгсэлнүүдээр, дайсан харша ябуулга хэхын тула шухала бүхы юумээр хангалгаяа улам үргэдхэхэ гэжэ шидхэһэн тухайдаа Сагаан байшан һаяхан сэхэ мэдүүлээ. США-гай оборонын министр Пекиндэ хэлсээ хэхэ үедөө тиимэ ябуулганууде Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэлэн бэелүүлхэ тухай үгэсөө хээ гэжэ баруун оронуудай хэбллэл мэдээсэнэ.

Афганистанда хабаатай асуудалаар тобшолол хэхэдээ, ингэжэ хэлэмээр байна гэбэл, Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдтэ империалис хүсэнүүд гэб гэнтэ дайсан харшаар хандадаг болоогүй байха. Гол ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, империалистнуудай, тэдэнэй туһамаршадай һанаашалга эндэ буруу һүрэшоо бшуу.

Тобшолон хэлэбэл, Афганистандахи үйлэ хэрэгүүд мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалай шахардуу болоһоной бодото шалтагаан бэшэ юм. Хэрбээ Афганистанда иимэ юумэнэй болоогүй һаань, США-гай ба НАТО-гай мэдээжэ бүлэгүүд дэлхэй дээрэхи байдалые түбэгтэй болгохо ямар нэгэн ондоо шалтаг бэдэрхэл байгаа ха.

Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдтэй дашарамдуулан, американ захиргаанай хэһэн ябуулганууде бүхы дээрэнь абажа харабал, ОСВ-2 тухай договорые баталангүй орхиһон, урда тээнь баталагдаһан контрактнуудай үндэһөөр хэдэн янзын эд товарнуудые, тэрэ тоодо ороохо таряа СССР-тэ худалдахаяа арсаһан, хоёр талын харилсаанай хэдэ хэдэн асуудалнуудаар Советскэ Союзтай хэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдээ болюулһан ба бусад ябуулганууднь — Вашингтоной дахинаа, арбаад жэлэй саанахидал адляар, мантай «хүйтэн дайнай» хэлээр ярилдаад туршаха һанаатай байһыень гэршэлнэ. Гэхэтэй хамта Дж. Картерай захиргаан гүрэнүүдэй хоорондын шухала документнүүдые хүндэлдэгүй байһанаа элирхэйлэн харуулна, эрдэм наукын, соёлой, хүнүүдэй хоорондын харилсаанай талаар тогтоогдоһон холбоо барисаа эбдэнэ.

Элдэб һалбаринуудта хабаатай асуудалнуудаар хоёр ороной хоорондо баталагдаһан хэдэн договорнуудай, правительствануудай хоорондын хэлсээнүүдэй һүүлэй үедэ президент Картерай правительствын зүгһоо дура зоргоороо, нэгэ талаһаа эбдэгдэһыень тоолохоньшье бэрхэтэй байна. Холбоото Штадуудтай харилсаа холбоогүйгөөр байжа шадахамнай элитэ — энэ хэрэг манай ороннуудай арадуудай хоёр талын аша туһада — түбхын түрүүн амгалан байдал бэхижүүлгын хэрэгтэ шухала ба харюусаха гэжэ тоолоод, тиимэ холбоо харилсаа хангахые, юрэдөө, хэзээшье гүйдаггүй байгаабди.

Гэбэшье бэсэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдалтай гүрэнүүдые «урмашуулха», үгы гэбэл, «хэһээхэ» ямар нэгэн «эрхые» Вашингтоной дура зоргоороо үбэршэлэлгэ залан сэхэ асуудал табина. Иимэрхүү ябуулгануудаараа США-гай правительство гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай уласхоорондын-хуули ёһо гуримшуулгын бүхы хэрэгтэ хохидол ушаруулна.

Картерай захиргаанай нимэ ябуулганууднаа уламжалан, гүрэнүүдэй хоорондохи холбоо барисаанда тон найдалгүй партнер гэһэн, ямар нэгэн дура хүсэлэнгүүдээрээ гү, али сэдьхэл бодолороо, үгышье гэбэл, аша туһа абахын тула дары түрүгэн, бодомжогүй ойлгосонуудаараа ямаршье сагта хазагайруулжа, гараа табиһан договорнууд болон хэлсээнүүдые буруу һүргэжэ шадаха хүтэлбэритэй гүрэн гэһэн Холбоото Штадууд тухай ойлгомжо дэлхэй дээрэ улам тодорхой боложо байна. Бодомжолон шүүжэ үзэ һэн, харюусалгатай политика бэелүүлхыень арадуудай хүлеэхэ эрхэтэй томо, нүлөө ехэтэй гүрэнэй хүтэлбэринн иимэ ябуулганууде хэжэ байхадань, эдэ бүгэдын уласхоорондын бүхы байдалда ямар аюултай, тогтууригүй болгоһон нүлөө үзүүлдэг гээшэб гэжэ ойлгуулһанай хэрэгтэй аал.

Тэдэнэй үүсхэлшэдэй хараалһан уршаг хохидолые США-гай засаг захиргаанай эдэ ябуулганууда бидэнэртэ ушаруулхагүй байһаниинь ойлгосотой. Холбоото Штадуудай бидэнэртэ ороохо таряа худалдахые арсаһанһаа уламжалан, Советскэ Союзда эдеэ хоолой зүйлнүүд хомор боложо, байдалынь «муудажа байна» гэһэн баһамжалһан хуурмаг үгэнүүд манай экономическа хүсэ шадал тухай тааарахагүй бурруу ойлгомжонуудта үндэһэлнэ. Амгалан тайбаһаар ажаһуухын, ажаллахын, хараалһан түсэбүүдээ дүүргэхын, һуудал байдалаа һайжаруулхын тула совет арад бүхы арга боломжонуудтай юм. Тусхайлбал, совет хүнүүдые хилээмээр, талха тарыагаар хангалгын түсэбүүд нэгэшье килограммаар хороогдохогүй юм гээд найдуулжа шадаха байнаб.

Сэрэгэй аюул зайсуулан сараха талаар, эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар гаргагдаһан уласхоорондын хүсэлэл оролдолгонуудые буруу һүргэхын, ондоогоор хэлэбэл, бүхы хүн түрэлтэнэй шуһа мяхаараа оролдожо байһан юумые буруу һүргэхын тула Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдые һамбаашалан хэрэглэхэ гэһэн муугаар бодомжологдоһон һэдэлгэ болоно гэжэ американ засаг захиргаанай ябуулганууде тооложо шадаха байнабди.

США-гай нэгэ талаһаа абаһан хэмжээнүүд бэелүүлдэг политикадаа гаргаһан ехэ дутуу дунданууды болоно. Өөдэнь шэдэһэн шулуундал адли, эдэ бүгэдэн мүнөөдэршье бэшэ һаа, харин үглөөдэр эдэнине үүсхэгшэдтэ өөһэдтэнь буухал.

Хэрбээ манай политикада зүрюугээр хэһэн эдэ бүхы ябуулга һэдэлгэнүүдээрээ бата нэгэдэлыемнай шалгахые хүсэбэлнь, тэрэ түүхын дүй дүршэлые бүримүһэн тоогоогүй ябадал болоно бшуу. 1917 ондо дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэнэй мүндэлхэдэ, манай арад энэ талаар хэнһээшье зүбшоол эрсэгүй һэн. Ямар хуули ёһонуудаар ажаһууха баһанаа мүнөө тэрэ өөрөө шидхэнэ. Совет засагай һая тогтоогдожо байхада, империализм бидэнине шалгаха һодэлгэ гаргаа һэмнай. Энээнэй юугээр дүүрэһые бүгэдэ һанаха байхат. Хүн түрэлтэнэй гаталан дабһаһан эгээл ехэ шуһата дайнда фашис эзэрхэг түримхэйшүүл бидэнэй һүр дарахые һэдээ һэн. Теэд эдэнэршье һамна бута сохюулһан байгаа. Дэлхэйе унуули нүхэнэй эрмэг руу түлхин, уласхоорондын хёмороо зүришэлдөөе хойно хойноһоонь үүдхэн, «хүйтэн дайнай» жэлнүүдтэ бидэнине туршан шалгаа һэн. Зүгөөр тиихэдээ хэншье бидэнэй зориг хухалжа шадаагүй. Эдэ бүгэдые мүнөөдэр һануулхада, аша туһатай байна.

Асуудал. Танай һанахада, Европодохи байдалай хүгжэлтын хараа түсэбүүд ямар гээшэб?

Харюу. Мүнөө Европодохи байдал, жэшээнь, 70-аад онуудай эхинэйхиһээ һурагүй һайн байна. Гэбэшье Вашингтоной һүүлэй үеые харюусалгагүй ябадалай эндэшье нүлөө үзүүлһэниинь элитэ ааб даа. Совет-американ харилсаанда хоро хүчтэхын тула бүхы юумэ хэжэ байһанаараа Холбоото Штадууд сэдьхэлээ хананагүй. Һүүлэй арбан жэлэй турша соо яһала ехэ ашатай туһатай юумэнэй туйлагдаһан Баруун Европын оронуудтай Советскэ Союзай харилсаае бурруу һүргэхые эдэнэр оролдоно. Энэ түбидэ аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, амгалан тайбанай харилсаа холбоое хүгөөхэ талаар ехэ нүлөө үзүүлһэн Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй актын удха болон һүлдые буруу һүргэхэ һэдэлгэ США гаргажа байна. Тиин мүнөө уласхоорондын байдалые түгшүүрилтэй болгохо талаар шэглүүлэгдэһэн алхамуудые хэхэдээ, Вашингтон Европын гүрэнүүдые, нэн түрүүн өөһэдынгөө союзнигуудые хуха нуга дараха зорилго урдаа табинал.

Теэд Европын арадуудай үндэһэн аша туһа шахардуу байдал һуларуулгатай таһаршагүй холбоотой бшуу. Тэрэнэй һайн үрэ нүлөөе европынхид өөһэдынгоо дүй дүршэлоор мэдэжэ байна. Гадаада далайн саанахи политигуудай дура хүсэлэнгоор эзэрхэг түримхэй замда гарахые эдэнэй — һүйдхэл һандаралта дайн байлдааануудай гал дүлөөр нэгэнтэ бэшэ соробхилһон түбидэ ажаһуугшадай — бэлдэжэ байгаагүйдэнь этигэн найданабди. Шахардуу байдал һуларуулгын үрэ дүнгүүдые эдэнине дэбһэхээр бэлэн байгшадай хүл доогуур хаяхые хүсэнэн түрэнүүдэй Европодо олдохо байһандань этигэнэгүйбди. Европодохи шахардуу байдал һуларуулга социалис оронуудта, Советскэ Союзда оронодоо дутуугүй ехээр Баруунай түрэнүүдтэ, Холбоото Штадуудта хэрэгтэйл.

Ойрын ерээдүйдэ, тусхайлбал, Мадридта болохоёо байгаа уулзалгатай, сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөн болон буу зэбсэгүүдые хуряаха конференци үнгэргэхэ тухай «Варшавска Договорой оронуудай оруулһан дурадхалтай дашарамдуулан, эб найрамдалай аша туһада бүтэмжэтэй һайн ехэ юумэ Европодо хэжэ болоно. Ехэ ба бага гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар Европо түбидэ олон жэлэй турша соо байгуулагдаһан бүхы һайн юумэ батадхахые, арьбадхахые шууд сэхээр оролдонобди. Эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи ханинарнай политика саашадаашье бэелүүлхэбди. Вашингтоной мүнөөнэй эгээл хархис хараа шэглэлые буруушааха зүураа, буу зэбсэг бүтээн гаргалые болюулха зорилготойгоор һүүлэй үедэ олон шэглэлнүүдээр эхилэгдэһэн хөөрэлдөөнүүдые үргэжэлүүлхэ хараа шэглэлтэйбди. Энээнэй Европодохи сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе һануулха асуудалнуудта хабаатай байһаниинь элитэ.

Али алишаингаа аюулгүй байдалай гол ёһые сахижа, үнэн сэхээр, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хөөрэлдөөнүүдые хэхын түлөө оролдонобди гээд дабтан хэлэнэб. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна түхеэрэлгэнүүд тухай асуудалаар нимэ хөөрэлдөө эхилхые һаяхан дурадхаа һэмди. Хүсэ хэрэглэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэхээр һанаашалдаг НАТО-гай эрилтэ хүсэлэнгүүдые Советскэ Союз үгган абаха юм гэжэ хэншье хүлээжэ шалахагүйл. НАТО-гай оронуудай мүнөөнэй хараа шэглэл энэ асуудалаар хоорэлдөөнүүдые хэхын аргагай байһые харуулба. Эдэ бүгэдэн туһаа США-гай правительствада һаяхан хүулитаар хэлээ һэмди.

Бидэ ерээдүй тээшэ найдамтайгаар харанабди. Энэ хадаа үндэһэ баримтатай найдал болоно. Социализмын бодото байдалай бэхижэхэдэ, национально-сүлоорэлгын хүдэлөөнэй үргэдэхэдэ, шахардуу байдал һуларуулгын ба эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдэй хүргөөгдэхэдэ, американ империализм дурааа гутажа, уласхоорондын байдалые зорюута түгшүүрилтэй болгожо байһыень бидэ ойлгонобди. Һаад түбэгүүдэй ушаруулагдаашье һаань, арадуудай дура хүсэлэн, «шахардуу байдал һуларуулга» гэһэн багтаамжатай үгэнүүд дотор найруулагдадаг дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэхи һайн хараа шэглэлдэ харгы гаргаа гэжэ ойлгонобди. Нимэ политика гүнзэгы эшэ үндэһэтэй. Тэрэнине түгэлдэр хүсэнүүд дэмжэдэг, энэ политика гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда гол үүргэ дүүргэхэ бүхы үндэһэ һууритай.

Манай арад, манай орон партийн хараалһан арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэн, коммунис байгуулалтын замаар бата найдамтайгаар дабшажа ябана.

Ленинскэ гадаадын политическэ хараа шэглэл хэлбэришэгүй гэжэ совет хүнүүд, гадаадын оронуудтахи ханинарнай найдаха ёһотой. Тэрэ КПСС-эй съезднүүдэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдожо, манай гадаадын политическэ бүхы ажал ябуулгада бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ хараа шэглэл эб найрамдал залан сэхээр бэелүүлхэ зуураа, эзэрхэг түримхэй ябуулгада шанга харюу сохилто үгэхэ байна. Тэрэ үнэгэрһэн арбан жэл соо ашаяа харюулаа, тиин саашадаашье энэ шэглэлээр дабшахабди. Энэ харгы замһаамнай хэншье бидэнине хадуруулхагүйл.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР Д. Ц. ЦЫДЕНЖАПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна болон ажахын органуудта үни удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Бодонгуудай совхозой директор нүхэр **Цыденжапов** Доржо Цыбиковичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Удэ, Соведүүдэй байшан,
1980 оной январиин 14.

Совет орон дотор

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

КАРАГАНДА. «Карагандауголь» нэгэдэлэй Костенкын нэрэмжэтэ шахтын коллектив һуниин халааанда хүдэлэнгүй, сүүдхынгээ нормо дүүргэдэг болобо. Энэ түрүү предприяти уурхай соохи ажалай бүтээсын хэмжээе дунда зэргээр хоёр дахин үлүүлэн дүүргэжэ, табан жэлэй эхиннээ хойшо түсэбһөө гадуур 1 миллион тонно нүүрһэ малтажа гаргаа.

Ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай зохёохы бэдэрэлтэ энэ ажалай амжалтыень хангаба. Шахтын хүдэлмэрилэгшэдэй гурбанай нэгэ хубинь ухааалан зохёогшод, уралан нарижуулагшад юм. Эдэнэй үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн бункериууд нүүрһэ малтан абалгые үргэдхэхэ арга олгоо. Новаторнуудай дурадхалаар газар доогуурхи транспорт жэгдэ һайнаар хүдэлдэг болоһон байна. Тингэжэ түлишэ саг болзор соонь абаха арга олгоо.

Ажахынгаа дутуу дунданууды усадхажа, шахтернууд уурхай бүхэнһөө 600 мянган тонно нүүрһэ малтан абадаг болоо. Эдэнь жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 250 мянгаһаа бага бэшэ тонно түлишэ олзоборилон абаха арга олгобо. Түрүү коллективэй үүсхэлтэ дүй дүршэл уурхайн бусад участогуудта үргэнөөр нэбтэрүүлэгджэ байна.

ХҮСЭТЭ ЭКСКАВАТОР

ЭРХҮҮ. Азейскэ шулуу нүүрһэнэй уурхайда алхалжа ябадаг хүсэтэ экскаватор хабсаргагдаба.

«Уралмашта» бүтээгдэһэн машина 40 кубометр багтаамжатай шанагатай юм. Хабсаргашад техническэ хэмжээгээр тогтоогдоһондо орходоо 3 нараар урид энэ мантан томо экскаваторые хабсаргажа дүүргээ.

Энэ экскаватор шулуу нүүрһэ малталгада хэрэглэгдэхэ юм. Жэлдээ тус машина 16 миллион кубометр газар малтажа, түлишэ олзоборилон абалгые нилээд түргэдхэхэ байна.

ҺАЙН ҮРЭҺӨӨР ХАНГАНА

ПСКОВ. Байгша ондо Псковскэ селекциин сортнуудые ороной улһа таридаг ажахынуудай гурбанай нэгэ хубинь хэрэглэхэ байна. Областийн хүдөө ажахын түршалгын станци эрхим шанартай лен-долгунецэй үрэһэ РСФСР-эй Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын ажахынуудта эльгээбэ. Украиннын, Белоруссийн таряашадта һайн шанартай үрэһэн эльгээгдэхээр хараалагдана.

Псковщина — дэлхэй дээрэ алдар сууда гараһан ородой улһанай эхэ нютаг болоно. Энэ ургамалай шэнэ сортнуудые бии болгожо, үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэйнгээ түлөө үнгэрһэн жэлдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шанда хүртэһэн станциин коллектив эдэнэй алдар солые арьбадхаһан байна. Гектар бүхэндэ 2—3 центнерээр ехэ ургаса үгэдэг К-6 сорт иланганга үгэнөөр суурхаа. Тэрэ эрхим шанарай утаһатай байһаараа шалгарна. Селекционер А. Слинин энэ сорт бии болгоо. Тэрэ байгаалиин элдэб уларилда һайнаар тааража ургадаг байна. Манай ороной 350 мянга шахуу гектар дээрэ тэрэ таригдадаг юм. Тиихэдэ Польшодо, Румынида ургуулагдадаг.

Хабарай эхилтэр Псковско туршалгын станци даабаряар хараалагдаһанһаа гурбанай нэгэ хубяар ехэ эрхим шанартай үрэнэ улһа ургуулагшадта эльгээхэ юм. Эрдэмтэд долгунецые һайжаруулха хүдэл

Комсомолой сэжэбайдал

ҮҮРГЭ, НҮЛӨӨЕНЬ ҮРГЭДХЭХЭ

Январиин 18-да областной конференци боложо, республикымнай комсомолой организацинуудта тоосоон баһунгалта дүүрэхэнь. Тоосоото һунгалтын суглаануудболон конференциинүүд ВЛКСМ-эй зэргын нэгэдэл, манай залуушуулай улам ургажа байгаа нийтын-политическэ эдэбхи, тэдэнэй В. И. Ленинэй захяа заабарида. коммунизм байгуулха хэрэгтэ үнэн сэхэ байһые гэршэлэн харуулаа.

Тоосоото һунгалтын суглаануудболон конференциинүүд эмхидхэлэй, политическэ үндэр дээдын оршон байдалда үнгэрөө гэжэ тэмдэглэмээр. Тэдэнэй гол анхарал КПСС-эй XXV, ВЛКСМ-эй XVIII съездүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар комсомолой организацинуудай ажал ябуулгада хандуулагдаа.

Тэрэшэлэн комсомолой тоосоон дээрэ үйлэдбэриин ашаг үрэ дэшэлүүлхэ ёһотой һайн онол арга болоһон «Ашаг үрэ, шанарай табан жэлдэ — залуушуулай эдэбхи, оюун бэлиг» гэһэн хүдэлөөнэй дүн бүхы талаһаа шэнжэлэн харагдаба. Комсомолшууд болон залуушуулай нийтын-политическэ болон ажалай эдэбхиин улам саашадаа дэшэлхэ хэрэгтэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдажа, үргэнөөр эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөн нүлөө үзүүлэ. Мүрысөөнэй ябаса, комсомол-залуушуулай коллективүүдэй хүдэлмэри тухай сэхэ хөөрэлдөөн болоһон байна.

Энэ үедэ мүн лэ элдэб һайн һайхан эдэбхи үүсхэл олоор бадараа. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой Евдокия Тимофеевагай даадаг комсомол-залуушуулай бригада байгша оной апрель һарын тоосоогоор ажаллажа байһан тухайгаа элүүлхээ. Тэдэнэр районно конференциингээ болоһон үдэр халаанайнгаа даабари 6 час соо дүүргээд, үлэгшэ хоёр час соонь олоһон мүнгэеэ Эб найрамдалай жасада оруулба. Тинхэдэ авиапредприятиин комсомолшууд түлишэ болон тоһодолгын материал алмажа, энэ алмаһан түлишөөрөө БАМ-ай барилгашадта ашаа зөөхэ шиидхэбэри абаа. Иимэ жэшээнүүд олон. Тодорхойлходо, үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ доошонь оруулангуй ондо оруулха талаар Улаан-Удын «Авангард» колхозой ВЛКСМ-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай һүһаалиин фермын, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой томодхогдоһон хонишодой бригадын коллективүүдэй үүсхэл ВЛКСМ-эй обкомой бюро дэмжэһэн байна. Залуу олон малшад арга боломжоороо дэшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа.

Комсомолой организацинуудай тоосоһон үе соо нилээд ехэ үйлэ хэрэгүүдэй болоһониинь мэдээжэ. Бүхы ороминай Ленинскэ комсомолой 60 жэлэй ой тэмдэглээ, ВЛКСМ-эй XVIII съезд болоо. Залуу хүбүүд, басагад эдэ һайндэрые ажалай амжалтаар уттаа юм. ВЛКСМ-эй 60 жэлэй ойдо зорюулжа, Ленинскэ комсомолой КПСС-эй ЦК-да эльгээхэ рапорт доро гараа табиха эрхэдэ ажалай табан мянган түрүүшүүл хүртэһэн байна. Комсомол-залуушуулай 60 коллективтэ Ленинскэ комсомолой 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Суглаануудаа социалис мүрысөө улам саашадань хүгжөөхэ, аша үрыень дэшэлүүлхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо һэн. Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд социалис мүрысөө эмхидхэхэ элдэб олон онол аргануудтушаа хэлэхэ зуураа, зарим ушарта мүрысөөнэй дүнгэй хайша хэрэгээр согсологдодог байһые тэмдэглээ. Хяагтын, Кабанскын районуудай комсомолой конференциинүүд дээрэ социалис мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэнэ, гээгдэлдэ ороһон коллективүүдэй шалтагаан элирүүлэгдэнэгүй, түрүү онол арга һуулаар нэбтэрүүлэгдэнэ гээд шүүмжэлэгдээ.

Гэхэтэй хамта комсомолой олохон комитедүүд залуушуулые үйлэдбэриин нэгэ участок дээрэ хүдэлгэжэ, мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри муугаар ябуулна, тэдэнэй ажалай журам бэхижүүлхэ, хэрэгтэ анхарал багаар хандуулна гээд шүүмжэлэгдэһэн байна. Загарайн, Хойто-Байгалай конференциин делегадууд ВЛКСМ-эй зарим гэшүүд түрүү зэргэдэ ябаха үүргээ дүүргэхэгүйһөө гадна, даалгагдаһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандадаг, элдэб шалтагаанаар хүдэлмэридөө гарахагүй, гээгдэхэ ушарнуудай дайралдадаг тушаа тогтоо. Эдэ бүгэдэндэ комсомолой комитедүүд ёһотой сэгнэлтэ үгэнэгүй. Энэ талаар комсомолой прожекторнүүд һуулаар хүдэлнэ. гэжэ мэдэрхэ шухала.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ органуудай нэгэн болохо Бүхэ-союзна Ленинскэ шалгалтын аша үрэ дэшэлүүлхэ тухай һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болоо. Байгша һуралсалай жэлдэ политическэ болон экономическа һуралсалай 778 кружок хүдэлнэ. Тоосоото үедэ залуу хүбүүд, басагад КПСС-эй XXV съездын материалнуудые, СССР-эй Конституци үзэһэн, мүнөөшье шудалжа байнаар. Мүн В. И. Ленинэй зохёолнууд болон намтар, партиин түүхэ үнэзэгыгөөр шудалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Ленинскэ шалгалтын гурбадахи шата дүүрэхэ дүтэлбэ. Энэ шалгалта үнгэргэхэ талаар Хэжэнгын, Октябрьска районуудай комсомолой организацинуудаа, «Электромашина» заводой, кооперативна техникумэй, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой комсомолой комитедүүд һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулжа, нийтын-политическэ уншалгануудые эмхидхэнэн, уншагшадай конференци үнгэргэнэн байха юм. Ленинскэ шалгалтын залуушуулай ажалай эдэбхи дэшэлүүлгэдэ хэр нүлөөлдэг байһые иимэ жэшээ гэршэлнэ. Авиационно заводто иимэ шалгалтын дүнгөөр 32 залуу хүдэлмэришэнэй даабаряа дүүргэдэггүй байһаниинь элирээ. Шалгалтын комиссии шалтагаанииень элирүүлжэ, гээгдэлдэ ороһон залуушуулда али болохоор туһалаа һэн. Энээнэй ашаар эдэ хүдэлмэришэд даабаряа муу бэшээр дүүргэдэг болоһон байна.

Захааминай, Хурамхаанай, Хориин комсомолой конференциин делегадууд марксистско-ленинскэ һуралсал эмхидхэхэ, Ленинскэ шалгалта үнгэргэхэ талаар дутуу дунданууда ушардаг байһые тэмдэглээ. Тэдэнэр залуушуулай сүлөө сагаа аша үрэ ехэтэйгээр, һайнаар үнгэргэхэ эрхэ байдал эмхидхэхэ, тэдэнииие уран һайханай кружогуудта хабаадуулха тухай өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалаа оруулаа.

«Залуу хүн бүхэндэ—дунда һургуули» гэһэн хүдэлөөдэлгэрүүлхэ талаар комсомолой комитедүүдэй хүдэлмэри зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ талаар туйлагдаһан амжалтануудтушаа хэлэхэ зуураа, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хяагтын районой комсомолой комитедүүд залуушуулые дунда һургуули дүүргүүлхэ талаар хүдэлмэри үшөөл, һуулаар ябуулна гээд тэмдэглэлтэй.

Иигэжэ комсомолой тоосоото һунгалтын суглаануудболон конференциинүүдэй зарим тэды дүн хараад байхада, мүнөө комсомолой организацинуудай урда эдэ дутуу дунданууде усадхажа, арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлые габшагай жэл болгохо, үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар улам саашадань дээшэлүүлхэн тула дайшалхы шадабари, үүргэ, нүлөөгөө бүри үргэдхэхэ зорилгонууд табигдана.

С. БУДАЖАПОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ХҮСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

Буряадай участогай барилгашад, тэрэ тоодо манай «ЗапБАМстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 138-дахи колоннын коллектив КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин материалнуудые тон анхаралтайгаар шудалжа байнхай. Манай түрэл Коммунис парти болон Совет гүрэнэй ажалшадай урда табиһан хараа түсэбүүдые, КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула табадахи түгэсхэхы жэлдэ гайхамшаг ехэ ажал хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Мүнөө хүн бүхэнэй ороллдосоһоо, шадабари мэргэжэлһээ ехэ юумэн дулдыдаха. Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудые сүм хэрэглэхэ, оньһон техникэ, трактор, машинануудые ашаг үрэтэйгөөр ашаглаха хэрэгтэ бидэ хубитаяа ехээр оруулха зэргэтэйбди. Тэрэгүйгөөр ямаршье амжалтын туйлагдахагүй байһаниинь эли.

Хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд хаанашье, ямаршье ажахыда бии байдаг. Энэ арга боломжонуудые шадамар бэрхээр хэрэглэхын тула һүбэлгэн ухаан, оролдосо, дүршэл, шадабари хэрэгтэй. «Хүдэлмэриин ямаршье һалбари абажа харабал, амжалтатайгаар ураг шаа дабшажын тула хаа хаанагүй айхабтар ехэ арга боломожонуудые, айхабтар ехэ нөөсэнүүдые хараха байнаш. Харин тэдэниие хэрэглэхын тула хүтэлбэрилгын хэм хэмжээ дээшэлүүлхэ, эдэ үгэнүүдые эгээл үргэн удхатайгаар ойлгохо хэрэгтэй», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленум дээрэ хэлээ һэн. Һайса хаража, гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзөө һаа, хүсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, нөөсэнүүд манай 138-дахи колоннышье коллектив доторбии ааб даа. Хүтэлбэрилэлгын хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар үшөөл ехэ ажал ябуулга хэхэ болоноби.

Манай 138-дахи колоннын коллектив 1974 оной август һарада Хурамхаанай районой Уланхаан нютагта эмхидхэгдээ бэлэй. Тэрэ гэһээр табан жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо манай колоннын коллектив Уланхаанһаа Шэнэ-Уоян, Северомуйск хүрэтэр авто-харгы барилсаа. Хэдэн зуун мянган кубометр хайр шорой зөөжэ, хада ууланууудай, ой тайгын дундуур харгы баряабди. Мүнөө манай колоннын хүдэлмэришэд түмэр замай далан барина. Жолоошод, экскаваторай машинистнүүд, бульдозеристнүүд үбэлэй янгинама хүйтэниие, үдэр һүниие илгангүйгөөр, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллана, машина трактор-нуудые, экскаваторнуудые минутыншье туршада миин байлгангүйгөөр ашаглаха хэрэгтэ хүсэ шадалаа сүм зорюулна.

Жолоошод, механизаторнууд «Би — барилгын эзэнби», «Трактор, машина бүридэ — эгээл үндэр бүтээсэ», «Үйлэдбэриин ашаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ — бата найдабарита ажал» гэһэн уряанууд доро мүрысэнэ. Һайн бэлэдхэлтэй, ураг шаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой хүдэлмэришэд ажалдаа амжалта туйлаһан лэ байдаг. Жэшээ бэдэржэ холо ошоһонойшье хэрэггүй.

Залуу жолоошон, коммунист Владимир Кильчевскиин хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив БАМ-ай 513-дахи километрһээ 525-дахи километр хүрэтэр түмэр замай далан барилсана. Машинануудаа гурбан халаанай туршада ашаглана. Эдэнэй дунда даабаряа дүүргэдэггүй, ажалай журам эбдэдэг хүнүүд үгы юм. Тус бригадын гэшүүд «табан үдэрэй ажалые дүрбэн үдэрэй туршада дүүргэхэ», гэһэн уряа доро мүрысэжэ, үрдаа табиһан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлһэн лэ байдаг. 1979 оной даабари һоһэн һарын туршада дүүргэгһэн юм. Дүрбэдэхи кварталай туршада 67 мянган кубометр хайр шорой зөөхэ гэһэн даабаряа гушаналаб гэжэ харая. Нэрэдэхеэр, тус бригадын жолоошод, бульдозеристнүүд, экскаваторай машинистнүүд (хамта дээрээ 22 хүн) дунда һургуули дүүргэһэн, булталаа шахуу жолоошоной 1-дэхи классай үнэмшэлгэтэй бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд болоно. Хоёрдохёор, ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр, коммунис ёһоор хандадаг, дутуу дунда юумэнтэй эбсэдэгүй зон. Гурбадахяар, эдэнэр бэе бэедээ туһалалсадаг, тон эбтэйгээр ажаллаг коллектив болонхой.

В. Л. Кильчевскиин бригадын гэшүүд сүлөө сагаа һонирхолтойтоор үнгэргэнэ. Спортивна нааданнуудта хабаадана, уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ туһалалсана. Хэнэйшье мэдэһээр, һайнаар, зохидоор амарһан хүдэлмэришэд ажалдаа шалгарһан лэ байдаг шуу. Манай 138-дахи колоннын хүдэлмэришэдэй олонхинь спортивна разрядуудтай юм.

В. Б. Князев, Р. Х. Галеев, А. И. Абрамов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай гэшүүд дүршэл шадабаряа дээшэлүүлнэ, хүдэлмэриин хэдэн ондоо мэргэжэл шудална. Үйлэдбэри дээрэ дайралдадаг хамаг орёо асуудалнуудые хамтын хүсөөр шиидхэнэ. Энээн дээрэ һүрэ үдэр, недели, һара бүриингөө даабари хододоо үлүүлжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. В. Л. Кильчевский, В. Б. Князев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд үйлэдбэридэ бии байгаа артон харюусалгата мастераар хүтогайнь мехаБАМ-ай 320—3лометртэ түмэр збэлдээ. Юрий Шхүдэлмэрээ зохзүбөөр эмхидхэдэжа абаһан ажалтань хүдэлмэриизортонь эрхим шдүүргээ һэн.

Иимэ урагшаһэн һанал бодолтриишэдэй манай коллектив доторолон байһанданьбаясахаар. Эдэнэнилээд олон бэдые дабажа, хадедые һэтэ сохижо Бидэнэй хэхэ юм ехэ. 1980 оной бтүмэр замай рельЗорилго бэелүүлманай колоннынүшөөл ехэ хайржэ, түмэр замайрилсаха болоно.

Колоннымнай шэд, инженерномэргэжэлтэд аргаНуудаа бүри һайбөөр хэрэглэхэ, атэлбэрилгые эрируулха болоно. Бүрарбадахи табан жхэхы жэлэй дааба-хэнь бэрхэтэй гэ

Манай колоннырийшэд арбадахи лэй дүрбэдэхи, габлай жэлдэ 5 миригэй барилга хэхөөр һараар дүүргээ бэлэй. Ажонуудаа хараатабадахи, түгэсхэдаабари муи лэ урид, ноябриин 7хээр шиидэбэ.

М. НИКО
оньһожоруулагдам
дахи колоннын н

НИЖНЕКАМСКЫН ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ

ТАТАРАЙ АССР. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев хурдан түргэнөөр хүгжэн һалбаржа байһан үйлэдбэриин территориальна комплекснуудай тоодо Нижнекамскын комплексые нэрлэлсэһэн байна. Мүнөө үедэ энэ комплекс хүсэ шадалаа улам эршэдхэнэ. Эндэхи олонхи предприятинууд 1979 онойнгоо түсэб болон уялгануудые дүүргэһэн тухайгаа шэнэ жэлэй урдахана мэдээсээ.

КамАЗ-эй ашаглалгада тушаагдаһан сагһаа хойшо ехэ ашаанай зуу мянга гаран автомобиль бүтээн гаргагдаһан байна.

Нижнекамскын нефтехимиин үйлэдбэринүүдтэ һүүлэй үедэ ажалай бүтээсэ нэгэ хахадаар дээшэлһэн, «Нижнекамскнефтехим» нэгэдэлэй бүтээн гаргадаг продукциин далан гурбан процентнь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй болонхой. «Нижнекамскшина» нэгэдэлдэ ехэ ашаанай машинануудай шиинэнүүд һаяын сагта гаргагдадаг болохонь. Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ Нижнекамскын ГЭС-эй хоёрдохи агрегат ашаглалгада тушаагдаба.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Набережные Челны хотодо шэнэ жэлэй урдахана ашаглагдаһан хүүгэдэй шэнэ «Подсолнушек» гэһэн саадта; КамАЗ-ай автомобиль хабсаргагшадай комсомол-залуушуулай Шаукат Хаснутдиновай бригадын гэшүүд (зураг дээрэ — зүүн гарһаа). Энэ бригада автомобиль хабсаргалгын заводто дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо илажа гарадаг; автомобиль бүтээгшэдэй хото хурдан түргэнөөр урган бодоко, болбосон түхэлтэй, гоё һайхан болоно. Набережные Челны хотын микрорайонуудай нэгэндэ. Саанань Муса Джалилиин проспектын үндэр байшан гэрнүүд харагдана.

ТАСС-ай фотохроника.

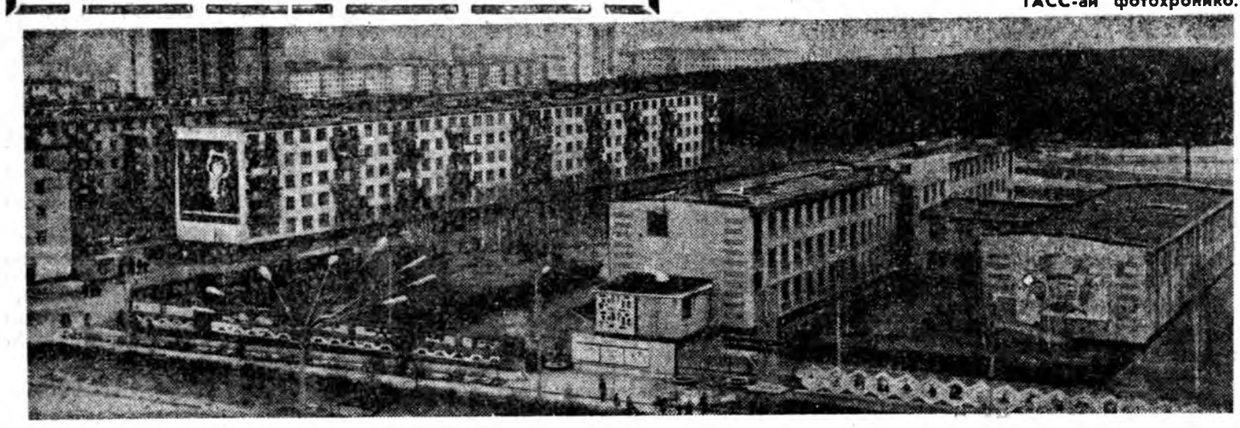

АЛАС ДУРНЫН хизаарта

ТАСС-ай КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

АНГАЙ АРҺАНАЙ БАЯЛИГ

Һүүлэй хэдэн арбан жэлэй туршада Чукоткодо бии болоһон зуугаад шэнэ мэргэжэлнүүдэй нэгэниинь — ан үсхэбэрилэгшын мэргэжэл болоно. Урдань шадамар бэрхэ гэжэ суурхадаг байһан ангуушад мүнөө совхозой ангай фермэнүүдтэ сэнхир үнэгэ үдхэжэ һураа.

Чукоткын хахад аралай зургаан совхоздо эмхидхэгдэһэн иимэ юһэн фермэ жэл бүри миллион үлүүтэй түхэригэй ангай арһа гүрэндэ худалдана.

ТАСС-ай корреспондентын ерээд ошоһон Уэлькальска «Возрождение» гэжэ ангай совхозой коллектив бэрхэ ажалаараа суурхана. Ан үсхэбэрилэгшэд арбан эхэ үнэгэн бүхэнһөө 54 гүлгэ абаха түсэбтэй аад, 70 хүрэтэр түл абана. 1979 ондо Уэлькальска фермын коллектив түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад мянган түхэригэй ангай арһа гүрэндөө тушааһан байна.

«Ударник», «Маяк Севера» гэжэ совхозуудай ан үсхэбэрилэгшэдэй ажалай үрэ дүнгүүд мүн лэ һайн. Эдэ ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэнхэй.

Үүлтэр һайжаруулха хэрэг зүбөөр эмхидхэхэдэнь, ангай арһанай шанарта нүлөөлнэ. Чукоткын ан үсхэбэрилэгшэд тэжээмэл сэнхир үнэгэдэйнгөө һүрэгые шэнэлэн һайжаруулха зорилгоор Ленинградска областьһоо Провиденска райондо һаяшаг табан зуун тиимэ үнэгэ самолёдоор асараа. Тэдэнь хойто хизаарта түргөөр дадажа, һайн түлнүүдые үгэжэ эхилбэ. Арһаниинь эрхим сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Анадырь.

КОМАНДОРОЙ ҮНЭТЭ ШУЛУУНУУД

Берингын аралай Буян гэжэ бухтада олдоһон үнэтэ шулуунууд Командорско аралнуудай хайшан гээд бии болоһон онсо шэнжэнүүдые тодорхойлходонь эрдэмтэдтэ туһалһан байна, — гэжэ ТАСС-ай корреспондент М. Жилин мэдээсэбэ.

Аралай тэг дундаһаа эхи абадаг мүрэнэй уһаар шулуунууд эрье дээрэ хаягдаһан байдаг. Уһан дорохи базальтова бодосуудай тэһэрхэ үедэ минералнуудай бүридэн бии болодогынь мэдэжэ. Тээд энэ арал дээрэхи конгломерат (холисо шулуу шохой) соошье минералнууд ушардаг байха юм.

Имагтал энэ ушар баримта Командорско аралнуудай эгээл эртэ урдын түхые элирүүлхэ арга олгоо. Тухайлхада, 50 миллион жэлэй саана Номгон далайн хойто хубида базальтова бодосууд ехэ хүсэтэйгөөр тэһэрһэн болоттой. Уһанай, һалхинай нүлөөн доро тиимэ бодосуудыг һандаржа, шэнэ тэнэрэлгын үеэр газар дороһоо шэдэгдэн хаягдаһан зүйлнүүдээр хуушан бутархайнуудынь хушагдадаг байгаа ха. Тиигэжэ хэдэн дахин дабтагдаһанай эсэстэ, байн байтараа конгломерат бии боложо эхилһэн байха. Иимэ тэнэрэлгэнүүдэй боложо байхада, эгээл эртэ урдын хатуу бодосуударалай түб хубиин газарай нюур талада гаргагдаһан байна. Эндэнээл үнэтэ шулуунуудай шэнэ зам эхилнэ. Тиимэ бодосууд хайр, өөхэн, хайламал шулуунуудтай мүрэнэй оёороор далай тээшэ мухари-мухариһаар, хабирсалдаһаар елэгэр жэгдэ болотороо мүлирһэн янзатай.

Петропавловск-Камчатский.

АРАДАЙ БАЛЕТ

Хабаровскын профсоюзуудай соёлой ордоной баледэй арадай театр Гертелиин «Тщетная предосторожность» гэһэн баледээр шэнэ сезоноо эхилбэ.

— Энэ хадаа манай баледэй зургаадахи зүжэг болоно, — гээд уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, театрай ахамад балетмейстер Л. Дьяченко ТАСС-ай корреспондент В. Чендэ мэдээсэ. «Бахчисарайский фонтан», «Хун шубуута нуур», «Дон-Жуан» гэһэн классическа зохёолнууд репертуарайнь үндэһэ һуури болоно. Алас-Дурна зүгэй композиторнууд Н. Менцерэй, С. Томбагай, Ю. Владимировай хүгжэмөөр табигдаһан зүжэгүүдшье харагшадта һайшаагдадаг байна. «Жизель». «Барышня и хулиган» гэһэн зүжэгүүдые табихаар театрай ойрын түсэбүүд дотор хараалагданхай.

Тус театрай коллектив ажалшадай һайн дуранай уран зохёол бүтээлэй бүхэроссин ба бүхэсоюзна фестивальнуудай лауреадуудай нэрэ зэргэдэ, Хабаровска комсомолой шанда хүртэнхэй.

Хабаровск.

ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ТУҺАЛАМЖААР

Приморидохи Арсеньевскэ машина бүтээлгын «Аскольд» гэжэ заводой хүтэлбэрилэгшэд предприятиингаа мэргэжэлтэдэй командировкые амжалтатайгаар үнгэрөө гэжэ сэгнэбэ. Эдэнэр Николаевска областиин «Фрегат» заводто ошожо, программын ёһоор хүдэлдэг автомат линиг болон станогуудые хэрэглэхэ түрүү дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байна.

Эдэ хоёр предприятиин машина бүтээгшэд хоорондоо нягта холбоотой, машина бүтээгшэд мүрысөөнэй договор баталанхай.

Эндэхи машина бүтээгшэд үйлэдбэреэ техникээр һэльбэн зэбсэглэхэ талаар харилсан ажаллана. Тиигэһэнэй ашаар гансахан «Аскольд» заводто табан жэлэй эхиниһээ хойшо түгэс мэргэжэлтэй хэдэн зуун станочнигууд, ондоо хүдэлмэридэ оруулагдаһаар сүлөөлэгдэһэн байха юм.

Приориин хизаар.

ТҮГЭС БЭЛЭН УГТАХА

Валентин Васильевич Пауль урзанда өөрынгөө һайн дураар хонишон болсожо, түрүүшынгээ жэлдэ шэнэ түрэхэ зуһагуудые даажа абаад, эрхим үрэ дүн туйлаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ түрүүшынхеэ хурьгалһан зуун эмэ зуһаг бүхэнһөө дунда зэргээр 97 хурьга абажа томо болгоо, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалаад, Кировэй нэрэмжэтэ совхоз соогоо социалис мүрысөөндэ эрхимлээ һэн.

Энээгээрээ урмашан, нүхэр Пауль байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэб гэжэ мэдүүлэнхэй. Үнгэрэгшэ намар Валентин Васильевич тон богони болзор соо, ажахы дотороо бултанһаа түрүүн хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргээ һэн. Тингэһээ мүнөө февралиин эхеэр хурьга абажа эхилхэнь. Хурьгадые үбэл эртэ абахада, алишье талаараа һайн гэжэ Б. В. Пауль тоолодог. Юуб гэхэдэ, эртын хурьгадые бүри апрель соо эхэһээнь һалгааха, тиигэжэ ехэ хонидые саг соонь таргалуулха аргатай болоно.

Үбһэ тэжээлэй дутамагшаг байһаниие хараада абажа, тэрэ намартаа, мүдөөшье хонидоо тойгоор адуулаа

Валентин Васи наида Павловна хоюулан хонидо рые намар байха заһабарилаа, яб лаа юм. Мүнөө о заа үбһэн, һолоом хүрэхөөр зөөгдэнхэ дые абахада хэрэ юумэн гол түлэб хэй.

В. Ч
«Улаан-
газетын хүдэлмэ

Сэлэнгын райо

ШАНАРТАЙ ХЭБЭ ШАДАХАА

Ерэхэ хабарай мүн ургаса хуряалгхэ машина техникынсоонь заһабарилжа гохо тухай Сэлэнгын хидой үүсхэл уряае хозой механизаторшэн хэлсэжэ, тодоциалис уялга абаһа

Жэшээлхэдэ, трактгазар элдүүрилхэ, тахэ машина техникыАрмиин һайндэр— 23 болотор эрхимгаар заһабарилжа таряа хуряалгын комапрелиин 1 болотоболгожо гаргаха зобигдаа һэн.

Ажахын механихэлэнэн үгэдөө хуралда бии байһан аргаёо хэрэглэн, бүхы бэшээр хүдэлжэ байһэлгэжэ табиха рэгсэлнүүдэй урда һал дутамаг байбаззаһабарилгын бригадаНее 16 трактор, 15 баад сеялкэ, культивдэн борной гэхэ мэлболгожо мастерскойн

Таряа хуряалгын заһабарилдаг бригадсарьнууд илангаяа һайн хүдэлнэ. Бүри лэй урда тээ 8 комбболгоод байгаа.

—Запас хэрэгсэл дажа зобооно. Тэрэшэнэ жэл гаратар комбайн бэлэн болгди. Тиигэбэл, социалсөөнэй гуримай ёһоор шуулгын шанда хүртэтай байгаабди, — гэдын ахалагша Сергей Бальжинимаев.

Мастерскойдомнай рилгын хүдэлмэри пой ловой аргаар эмхЖэшээнь, эгээл шадбэрхэ хоёр хүн двигһабарилдаг. Тракторай частьнуудай заһабарихүн даажа абанхай. сад узелнуудта тусхажэл шадабаритай хүбигдаа.

Электро-тухеэрэлгэнһабарилдаг эгээл үнеее пенсидэ гараха наһолоһон механизатор Пнович Аносовые онсодэглэхээр. Тэрэнэй гаһон юумэн хэзээдэ эрнаар заһабарилагдаһан Электро-гагнууршан Тодыиеевич Очиров баһтаалтайгаар хүдэлнэ.

Б. БУДА
Мухар-Шэбэрэй р
Суулгын совхозой х

ЛЕНИНГРАДАЙ АТОМОГРАДТА

ХАРЬКОВ. Эндэхи элшэ хүсэнэй машина бүтээгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай вахтада жагсажа, ехэ амжалта туйлаба. Ленинградска АЭС-эй һүүлшын блогто табигдаха 500 мянган киловатт хүсэтэй атомна хоёр турбиныи нэгэниинь Кировэй нэрэмжэтэ заводто амжалтатайгаар туршагдаба.

Машинануудай узелнуудые ашаалан ябуулха хүдэлмэри эхилээ. Һаяын һарануудта бүтээгдэхэ иимэ хоёрдохи агрегадай тодогдон табигдахада, совет ядерна элшэ хүсэнэй түрүүшын станциин хүсэн 4 миллион киловаттда хүргэгдэхэ байна.

Нүхэр Л. И. Брежнев ЛАЭС-ые баригшадта амаршалга эльгээхэдээ, станцида тодогдон табигдаһан түхеэрэлгэнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Эндэ тодогдоһон Харьковска турбинануудэрхим шанартай байһаараа шалгарна. Тингэжэ эдэниие зохёон бүтээһэн бүлэг хүнүүд Украйнын ССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэһэн байгаа. Ашаглагшадай дүй дүршэлые хараада абахада, шэнэ турбина улам һайжаруулагдаа. Энэнь агрегадые хабсарха хэрэгые улам хүнгэн болгожо, турбинануудай хүдэлхэ болзорые һунааһан байна.

Харьковска элшэ хүсэнэй машина бүтээгшэд найдамтай һайн машинануудаар Курска, Чернобыльска, Смоленскэ атомна электростанцинууд хангагдана. Урда-Украинын электростанцида тодогдон табигдаха манай орон доторхи эгээл хүсэтэй — 1 миллион киловатт хүсэтэй атомна турбина заводой цехүүд дотор хабсаргагдана.

Советдүүдэй хүдэлмэри

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺЫН ҮЕДЭ

...нтын адууһа малай тоо ...ойень олошоруулха, тэдэ... гарзагүйгөөр ондо оруул... ...гөөшэ мүнөө жэлэй эрхэ ...алда тиимэшье бэлэн хэ... ...Бэшэ. Юуб гэхэдэ, энэ ...хөөгдэшье үзэгдөөгүй ...гасуур тохёолдожо, ма... ...тэжээл тон багаар нө... ...гдэһэн байна. Тиимэһээ ...ын малай ашаг шэмыень ...шолуулангүйгөөр зүлгэ ...он дээрэ гаргахын тула ...байгаа үбһэ тэжээлэйн... ...грамм бүхэниие шанар... ...ха, һайнаар буйлуулха хэ... ...й болоно бшуу. Тэрэ... ...хажуугаар минеральна ...б бодосуудые хэм соонь ...исожо, малда эдюулхэ ...э мүн лэ шухала удха ...ютай. Ушар иимэһээ ма... Хүсөөтын сомоной Сове... гүйсэдком, арадай депу... ...уд малай үбэлжэлгэдэ саг ...ижын анхарал хандуулна. ...моноймнай Советэй бүхы ...депутадай диилэнхи оло... ...нь хони үсхэбэрилдэг ...он» совхоздо ажалладаг Тэдэнэй дунда механи... ...рнууд, малшад бии. Тии... ...э арадай депутадуудай ...оной Советэй сессинүүд, ...эдкомой заседанинууд ...э ажахыда хамаатай асуу... ...ууд саг үргэлжэ табиг... ..., эүбшэн хэлсэгдэнэ. Шу... ...асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ депутадуудһаа гадна, ажахын мэргэжэлтэд, дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд, бусад эдэбхитэд хабаадана. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй һүүлшын сесси дээрэ «Ниитын малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар арадай депутадуудай сомоной Советэй зорилгонууд тухай» асуудал эүбшэгдэнэн байна. Тус асуудалаар ажахын директор А. Т. Онтобоев элидхэл хэжэ, совхозойнгоо малай үбэлжэлгэ тухай хөөрэһэн юм. Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые элбэгээр худалдажа, байгша онойнгоо даабари сүм дүүргэхэ гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга болоно. Теэд эдэ үдэрнүүдтэ ажахын фермэнүүд сүүдхэдээ дун хамта 12 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда эльгээнэ. Энэнь тон бага. Үбэлжэлгын үеын даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула үдэртөө адагынь 17—18 центнер һү тушааха ёһотойбди гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, бии байгаа дутуу дунданууда усадхаха талаар абтаха, абтажа байгаа хэмжээнүүд дээрэ тогтоо.

Депутат Б-Н. Д. Жалсанов— совхозой ахамад ветеринарна врач, отделенинүүдые эрхилэгшэд Б. Э. Базаров, В. А. Фефелов, Ч. Ч. Очиров, хабсаргашадай бүлэгүүдэй бригадирнууд М. Б. Гомбожапов, Д. Е. Нимаев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, зарим фермэ, отарануудта малай тэжээл хүсэд буйлуулагданагүй, «Зеленхоз», Байсын-Үбэр, Шара-Гол гэжэ газарнуудта уһан бүлеэсүүлэгдэнэгүй, хүнүүд, машина, трактөрнууд дуталдана, малшад үмсынгөө мал байра дээрээ олоор барина гэхэ мэтэ дутагдалнуудые элирүүлэн зааһан байна. Богонёор хэлэхэдэ, хүн бүхэн ехэ һанаа зобонгёор, нюур харангүй, нюусагүйгөөр мүнөө үеын байдал тодорхойлоо.

Арадай депутадуудай сомоной Советэй сесси депутадууд болон ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шүүмжэлэл, дурадхалнуудые хараадаа абажа, тусхай шиидхэбэринүүдые баталһан байна. Тиигэжэ түбэй һаалиин фермэдэ, Шара-Гол, Хүнды гэжэ газарнуудта оршодог отарануудай дэргэдэ депутадуудай постнууд байгуулагдаа. Тугалнуудай гүүртын олондо хүндэтэй болоһон бригадир Мария Даниловна Дардаева, ахалагша хонишон, коммунист Ринчин Эрдынеевич Эрдынеев гэгшэд эдэ постнуудые хүтэлбэрилнэ. Депутадай постнууд малай тэжээл хэр зэргээр гаргашалагданаб, ажалай журам ямараар сахигданаб гэхэ мэтэ асуудалнуудаар ходо һонирхожо, шалгалтануудые үнгэргэжэ байна. Мүн лэ үнгэрһэн сессиин шиидхэбэреэр сомоной Советэй гүйсэдкомой, совхозой парткомой гэшүүд ажахын үйлэдбэриин участогуудые хубаажа абаад, саг үргэлжэ шалгажа, хэрэгтэй саггань туһаламжа үзүүлжэ байхаар уялгалагдаһан байна. Тус сессиин урда тээ сомоной Советэй гүйсэдком совхозой дирекцитэй хамта фермэ, отарануудта үмсын мал барика хэрэгые гуримтай болгохо тухай шиидхэбэри гаргаһан байна. Тиигэжэ тусхай комисси байгуулаад, үмсын малые хоёр дахин тоолоһон юм.

Иимэ хэмжээнүүдэй ашаар ажахын малай тэжээл гамтайгаар гаргашалагдадаг, тэрэниие буйлуулдаг бухы цехүүд хүсэн соогоо хүдэлдэг болоо. Фермэ, отара бүхэн бүлеэн уһаар хангагдана. Тиигэжэ совхозой фермэнүүдтэ һу һаали һураагүй дээшэлээ. Манай совхоз гүрэндэ һу тушааха талаар жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Гадна эхэ хонидой байранууд сүм дулаасуулагдажа, түл абалгада бэлэн болонхой.

Малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэн, түл гарзагүйгөөр абахын тула нэн түрүүн һайн кадрнууд хэрэгтэй ааб даа. Тиимэһээ сомоной Совет ажахын дирекцитэй хамта мал ажалда хүдэлхэ хүнүүдые шэлэн томилолсоно. Тэдэнэй һайнаар ажаллаха эрхэ байдал хангахын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Жэшээнь, ажахын малшадай гэр байранууд дулаасуулагдаа. Тиигэжэ хонишодой байрануудта электрын эльэ хүсөөр хүдэлдэг пеэшэнгүүд табигдаһан байна. Отара бүхэндэ аптечкэнүүд бии. Хонишодой социалис мүрысөөнэй гуримууд баталагдаа. Тэрэнэй хажуугаар нютагай соёлшод, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд, медицинскэ фельдшер малшадые комплексноор хангажа эхилээ. Богонёор хэлэхэдэ, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэй үнгэргэхэ дүүрэн ерга боломжо бии болонхой.

Иигэжэ Мухар-Шэбэрэй районой Хүсөөтын сомоной Советэй гүйсэдком, арадай депутадууд «Одон» совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта КПССэй ЦК-гай июлиин (1978 он) Пленумэй, КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэхэ зорилгоор ехэ оролдолго гаргажа байна.

Б. БАЗАРГАРМАЕВ,
арадай депутадуудай Хүсөөтын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

КОММУНИСТНУУДАЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

СОФИ. Болгариин Коммунистнуудай партиин эхин организацууд, ороной предприятиедолон барилгануудаа дээрэ ...рһэн жэлэй ажалай дүнэ, табан жэлэй түгэсхэхы ...лэй зорилгонууд эүбшэн ...эгдэжэ байна.

...рник хотодохи В. И. Ленэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коммунистнууд ажалай бүтээсэ ...шэлүүлхэ талаар партийн организациин урда табигдан тодорхой зорилгонуудые эүбшэн хэлсэбэ. Проектнин шанар һайжаруулгүүхэй эд, электрын эл... хүсэ алмаха хэрэгтэ парт... организациин үүргые ...д дээшэлүүлгэдэ коммунистнуудай баталан абаһан ...дхэбэри соо шухала ан... ...л хандуулагданхай.

ДҮРБЭН ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД

УЛААН-БААТАР. Монголой зургаадахи табан жэлэй ...рһэн дүрбэн жэлэй турда капитальна барилгада ...зологдоһон бүхы 12 милрд түхэриг сүм ашаглаг... Энэнь урдахи бүхы та... жэлнүүдэй үеынхиһээ 4 процентээр үлүү ехэ ...оно. Эдэ жэлнүүдэй турда 3 мянга гаран про...шленна болон социально-...лой хэрэглэмжын объектнуд баригдажа, ашаглал... ...гтэнэн байна. Имаг... үнгэрһэн 1979 оной ...ршада зургаан зуу га... ...н иимэ объектнүүд ту... ...агдаа юм.

ЭНЕРГЕТИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ ТҮГЭС АЛХАМУУД

ВЬЕНТЬЯН. Лаосой энергетикэ һүүлэй үедэ эршэмтүргэн хүгжэжэ байна. ...ЛЛ агентствын дамжуулнай ёһоор, энэ ороной электростанцинууд үнгэрһэн ...лэй туршада арадай ажа...да 840 миллион киловатт... ...с эльшэ хүсэ үгэһэн бай... Энэнь 1978 онойхиһоо ...дахин үлүү ехэ болоно. ...ьентьянһаа хойшоо 80 мо...ной газарта оршодог орон ...тороо эгэзэн ехэ электро...анцинуудай нэгэн болохо ...амнгумай ГЭС-эй хоёрдохи ...лжээс саг болзортонь ашаг...лгада үгэһэнэй ашаар иимэ ...ургалта туйлаха арга ...доо бшуу.

АША ҮРЭТЭЙ ЭҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

ГАВАНА. Һаяхан боложо ...гэрһэн Арадай засагай на...ональна ассамблейн эл...эгэтэ сесси дээрэ баталаг...ан абтаһан ороной 1980 ...до хүгжэлтын нэгэн со...иально-экономическа түсэ...ые Кубын ажалшад үргэ...өөр эүбшэн хэлсэжэ байна. Нэмэлтэ мүнгэ зөөри һо...олотогүйтөөр продукциин ...мжээс ба ажалай бүтээ...ые дээшэлүүлхэ хэрэгые ...нгаха ашаглагдаагүй арга ...оломжонууд эндэ эүбшэн ...лсэлгын үедэ элирүүлэгдэ...э. Ажалай журам бэхи...үүлһэнэй, эрилтэ ба ха...юусалга дээшэлүүлһэнэй, ...үхэй эд, мүнгэ зөөри ал...ьанай ашаар энэ бүгэдэ ...үйлагдажа болохо байна гэ...э Арадай засагай нацио...льна ассамблей дээрэ, мүн ...убын Компартиин ЦК-гай ...рдань болоһон Пленум дээ...э ааг даа бэлэй.

Илангаяа ехэ харюусалга...ай зорилгонууд саахарай ...промышленностиин худэлмэ...лэгшэдэй урда табигдана. ...шар юуб гэхэдэ, байгша он...о саахарай тростнигай ур...аса элдэб үбшэнһөө боло...но гэмтээгдэнэн, «Фредерик» гэжэ шуурга һалхинай ...асарһан гай тодхорһоо улам...жалан, тэрээндэ хүлеэгдээгүй ...гэлтэ, хоролто ушаруулаг...даһан байна бшуу. Мүнөө ...жэлэй сафрые эмхи гурим...тайгаар үнгэргэһэнһөө ерээ...дүйн жэлнүүдэй баян урагса ...сөхэ дулдыдаха гэжэ эүбшэн ...лсэлгэдэ хабаадагшад тон ...эүб онсолно.

(ТАСС).

ГДР. Плаунэн хотодохи (Карл-Маркс-Штадт) бүд нэхэдэг предприятида шэнэ цех ашаглалгада үгтэбэ. Тэрэниие байгуулгада, оньһон түхеэрэлгэнүүдыень тодхолгодо СЭВ-эй гэшүүн-ороннууд — СССР, ЧССР, ПНР ба ГДР-эй мэргэжэлтэд хабаадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чехословакиһаа асарагдаһан машиннануудай тодхогдоһон ээрэлгын цех соо.

АДН-ТАСС-ай фото.

• ТАСС АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хардагшад гүрдэгшэдые эрид буруушаалга

НЬЮ-ЙОРК. Афганистанай Демократическа Республикада добтолго хэхын тула ООН-ой Генеральна Ассамблейе хардалга гүрдэлгын хуралдаан болгохые оролдоһон Вашингтоной, тэрэнэй союзнигуудай ба Пекинэй һэдэлгэнүүдые социалис болон бүлэглэлдэ хабаадагдаагүй хэдэн ороннууд эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлнэ.

Афганистанай правительствада, арад зондо хабаатай асуудалые Генеральна Ассамблей дээрэ эүбшэн хэлсэлгэ дэлхэйн энэ райондо эб найрамдал һэргээхэ хэрэгтэ хойшо татана гээд Индиһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Браджеш Мишра тэмдэглээ. Энэ хадаа «хүйтэн дайе» улам һүжэрөөхэ, тус райондохи амгалан байдалда аюул тохёолдуулха байна. Афганистан оронойнгоо бэеэ даа...ан байдалые, газар дайдынгаа бүрин бүтэн байлгые өөрөө хамгаалха бүрин эрхэтэй. Гадаадаһаа хамааралсалгагүйгөөр Афганистанай арад дотоодынгоо хэрэгүүдые шиидхэхэ арга боломжотой гээд Инди найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

ООН-ой Устав болон улэсоорондын эрхын гол ёһонууд хани барисаата орондоо туһаламжа эрин хандахыень бэеэ даа...ан гүрэндэ огто хоридоггүй юм гэжэ Англоолоһоо ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Элизиу ди Фигейреду мэдүүлбэ. Гэхэтэй хамта, тэндэ һүйдхэлтэ ябуулгануудые бэелүүлхэ зорилготойгоор ямар нэгэн бэеэ даа...ан гүрэнэй газар дайда руу эльгээхын тула гадаадын ороннуудта зэбсэгтэ контрреволюционернүүдые һурган бэлдэхэ, зэбсэгжүүлхэ арга уласхоорондын эрхэ хэндэшье хэзээшье олгодоггүй юм.

МНР-эй МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

УЛААН-БААТАР. Һүүлэй үедэ США-гай империалис бүлэгөөрхидэй, Хитадай засагаархидай, баруунай зарим гүрэнүүдэй Афганистандахи байдал тушаа худал хуурмаг хардалга гүрдэлгэ үргэноор ябуулжа, огто үгы «афган асуудалые» зүбшэн хэлсэхын тула ООН-ние баадхажа байһан ушар Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсаһан ябадал болоно гээд МНР-эй МИД-эй эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Энэ ябуулга уласхоорондын эмхиин гол ёһонууд болон Уставта зүрюу харша хэрэг болоно гэжэ тоолон, «афган асуудал» гэдэгые ООН-дэ зүбшэн хэлсэлгые буруушаажа байһанаа Монголой Арадай Республика шууд сэхээр мэдүүлнэ.

Афганистанай революцида эсэргүү ябуулгануудаа далдалан нюухын тула Вашингтон болон Пекин Советскэ Союзда зүрюу харша хэрэг үүдхэһэн байна.

КПВ-гэй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН УРЯАНУУД

ХАНОЙ. Вьетнам арад Советскэ Союзтай, бусад социалис ороннуудтай, уласхоорондын коммунис ба худэлмэришэнэй худэлөөнтэй һанал нэгэтэй, бухы дэлхэйн арадуудтай хамта эб найрамдалай, бэеэ даа...ан байдалай, демократиин ба социализмын аша туһада тэмсэнэ, гэжэ Вьетнамай Коммунис партиин 50 жэлэй ойдо зорюулжа, КПВ-гэй ЦК-гай гаргаһан уряануд дотор хэлэгдэнэ. Вьетнамай Коммунис партиин 50 жэлэй ойе байгша оной февраль һарада тэмдэглэхээ орон бэлдэжэ байна.

Вьетнамай революциин ялгаатануудые эмхидхэгшэ, зоригжуулагша — Вьетнамай Компартиин хүндэлөлдэ, амгалан тайбан, бэеэ даа...ан байдалтай, ниитэ нэгэн социалис Вьетнамые байгуулагша президент Хо Ши Минэй хүндэлөлдэ Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй һаналаа нэгэдэлгын хүндэлөлдэ зорюулагдаһан үреэлнүүд уряануд дотор соностоно.

КПВ-гэй ЦК али бухы эзэрхэг түримхэйшүүлдэ харюу сохилто үгэхын тула бэлэн байхыень оронойнгоо зэбсэгтэ хүсэнүүдые уряалба.

НДПА-гай ЦК-гай ПЛЕНУМ

КАБУЛ. Афганистанай Арадай-демократическа партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Советэй Түрүүлэгшэ ба премьер-министр Баррак Кармалиин түрүүлэлгэ доро НДПА-гай ЦК-гай пленум эндэ болобо. Тэрэнэй дүүрэмсээр НДПА-гай хүтэлбэрилхы органуудай, ДРА-гай Революционно Советэй ба правительствын бүридэл хэблэлдэ толилогдоһон байгаа.

Бабрак Кармаль, Асадолла Сарвари, Анахита Ратебзаде, Султан Али Кештманд, Салех Мухаммед Зирай, Гулям Дастагир Панджшири болон Нур Ахмад Нур НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой бүридэлдэ оробо.

ДРА-гай Революционно Совет болон правительствые, мүн правительствын органуудые эмхидхэн бүридүүлгэдэ Национальна фронтын бухы шатануудые түлөөлэлгын гол ёһонууд барилгалагдаха ёһотой гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. Иимэ фронт эмхидхэн байгуулха талаар түрүүшын алхам болгожо, партийнабэшэ гурбан министрые (хүдөө ажахын, худалдаа наймаанай ба эдүүрые хамгаалгын) правительствын бүридэлдэ оруулхаар шиидхэгдээ. Эдэнэр мүн лэ Революционно Советэй гэшүүд болохо юм. Гүрэниие үтэлбэрилхэ хэрэгүүдтэ шухала дүй дүршэлтэй партийнабэшэ мэргэжэлгэдые, эрдэмтэдые, интеллигенциин түлөөлэгшэдые үргэнөөр хабаадуулха шухала гэжэ пленум тэмдэглэбэ.

Аминай засаг захиргаанай мүрдэлгэ хашалгануудһаа уламжалан, орон нютаг...аа гаража ошохо баатай болоһон Афганистанай эрхэтэдтэ Эхэ орондоо бусахынь тула бухы эрхэ байдал хангагдаха ёһотой гэжэ НДПА-гай ЦК-гай пленум онсолон зааба.

ВНР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

БУДАПЕШТ. ВНР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлгэ толилуулхадаа, 1978 оной Апрелиин революциин зорилгонуудые залан сэхээр бэелүүлхэ политическэ программа болон хэмжээ ябуулгануудые хараалһан Афганистанай Демократическа Республикын шэнэ правительствые амаршалба. Хүршэ оронуудтаяа, бухы гүрэнүүдтэй һайн харилсаа холбоо тогтоохые Афганистанай оролдожо байһыень Венгриин правительство һайшаан дэмжэнэ.

Афганистанай Демократическа Республикын хуулита правительствын гуйлтаар Советскэ Союз хани барисаан, хүршэ ёһоной харилсаан ба нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай совет-афган договорой үндэһөөр, ООН-ой Уставтай зохилдуулан, хархис хүсэнүүд болон империализмын улам үргэдэжэ байгаа добтолгонуудта харюу сохилто үгэхэдэнь, ДРА-да туһалһан байна гээд мэдүүлгэ дотор саашадаа тэмдэглэгдэнэ. Орон дотор эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын аша туһада энэ хэгдэһэн байна.

Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ империалис хамааралсалгын шэнэ һэдэлгэнүүдые ВНР-эй Министрнүүдэй Совет буруушаана гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзда эсэргүүгээр, шахардуу байдал һуларуулгада зүрюу харшаар империалис бүлэгөөрхидэй үүдхэһэн харата ябуулганууд хүн түрэлтэнэй аша туһада, уласхоорондын харилсаанда ехэ хоро хүргэнэ гээд найдажа байһанаа Венгриин правительство мэдүүлнэ. Энэ ябуулгые үүсхэлшэд, хабаадагшад тэрэнэй түлөө харюусалгатай.

Дэлхэйн арадуудай энэ тэмсэл амжалгатайгаар дүүрэхэ байха гээд ВНР батаар найдана гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

* * *

США-гай засагаархид сэрэгэйнгээ бэлэдхэлые үргэдхэнэ. 1980 ондо буу зэбсэг үйлэдбэрилгэдэ 138,2 милиард доллар һомологдоо. США-гай түүхэдэ эгээн түрүүшынхеэ сэрэгэй хэрэглэмжэдэ иимэ ехэ мүнгэ зөөри һомологдобо гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Боинг» гэжэ авиационно концернэй бүтээһэн шэнэ далита ракетэ.

АП-ТАСС-ай фото

* * *

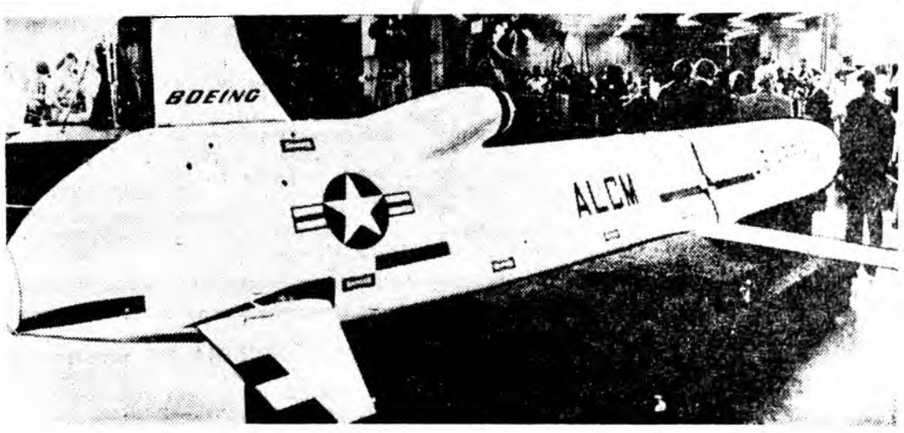

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ХҮНДЭ ХҮШЭР 1980 ОН

Капиталис оронуудта экономическа ба политическэ улам үргэдэжэ байһан бэрхэшээлнүүдэй эрхэ байдалда шэнэ жэл эхилэнхэй. Январиин түрүүшын үдэрнүүдһээ уласхоорондын валютна дэлгүүр дээрэ миин юрэ жабарлаа бэшэ, харин ёһотой шанга һалхи шуурган үлеэгээ. Хоёрдохи неделнин эхин багаар үзэгдөө дуулдаагүй һонин бухы дэлхэйе гайхуулаа. Гонксгдо алтанай сэн айхабтар ехээр дээшэлжэ, нэгэ унцинь аяар 675 долларто хүрөө. Арбан жэлэй саана алтанай нэгэ унцинь ороидоо 35 доллар байһан!

Алтан гээшэ капитализмын экономикын ямар байдалда байһыень элирхэйлэн харуулдаг тон нарин индикатор мүн. Хэрбээ алтанай сэнгэй тогтон торонгүй үнэтэйржэ эхилээ һаа, нэн түрүүн капиталис экономико бэрхэшээлнүүдээ дабажа шадахаяа болёо гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Энэ ушарта эбсэшэгүй зүрилдөөнүүдынь улам ехээр гүнзэгыржэ, экономикын хүгжэлтын замда дабагдашагүй хаалта боложо үгэнэ. Мүнөө энэ ушар байдалынь бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон, капитализмын «эмшэд» тэрэниие нюуха далдалхаяашье болинхой.

«1980 он Холбоото Штадуудта экономикынь доройтон уналгын жэл» гээд Америкын «Ю. С. ньюз энд хорлд рипорт» журнал тэмдэглэнэ. «Тогтуурритай болоһон экономиконь шэнэ жэлдэ эгээл ехээр һанаа зобоохо асуудал мүн. Үйлэдбэриин хэмжээнэй хизаарлагдаһан дээрэһээ ерэхэ зун болотор үшөө 2,5 миллион американецууд ажалгүй боложо, худэлмэригүй хүнүүдэй тоо 8,6 миллиондо хүрэнэ» — гээд тэрэ журнал саашань бэшэнэ.

Экономическа һалхи шуурганай долгиндо тэнсүүриеэ алдатараа һэжэрүүлһэн капитализмын флагман мүнөө хүсэ шадалаар һулахан хамжагшадаа айлгажа эхилэнхэй. «Баруун оронууд галаар соробхилжо байһан вулкан дээрэ һууна» гээд Англиин «Файнэншл таймс» газетын сошордомо дохёо үгэжэ байһан ушар дэмы бэшэ.

США-гай, Баруун Европын оронууд болон Японой оролсодог экономическа харилсаа холбооной организацин экономистнуудай тоолон тодорхойлһоной ёһоор, энэ бүлэглэлэй 24 гэшүүн-орондо 1980 ондо экономическа ургалта огто байхагүй, США ба Англида үйлэдбэриин хэмжээн хараа байса доошолхо. Валютын үнэ сэнгэй уналга дунда зэргээр 10 процент, худэлмэригүй хүнүүдэй тоо 20 миллионһоо дээшээ болохо.

Францида экономическа шэнжэлгэ хэдэг мэргэжэлтэд 1979 ондо ороноймнай дабажа шадаагүй ехэ бэрхэшээлнүүдые гараад байһан шэнэ жэл бүри ехээр һүжэрөөхэнь гэһэн тобшолол хэнэ. «Хёмороото 1980 он гараа». — гээд «Нувель экономист» журнал тэмдэглэнэ.

Капиталис оронуд шэнэ жэлдэ ороод байхадаа, урдынхи мэтэ улам хурсадажа байһан экономическа, социальна ба политическэ хёмороонуудаа дабажа гараха хабагүй байһанаа харуулжа эхилээ.

ХОЛО ХАРАСАГҮЙ БОДОМЖОНУУД

Уласхоорондын үргэн олониитэ советамериканг харилсаанудай талаар США-гай захиргаанай хэжэ байһан алхамуудые анхарал ехэтэйгээр ажаглан харана. Һүүлэй үдэрнүүдтэ абаһан шиидхэбэринүүдынь хаа хаанагүй эб найрамдалай хэрэгтэ харша ябуулгануудтэ гэжэ сэгнэгдэһэн байна. СССР-эй Афганистандахи «ээрхэг түримхэй ябуулгануудтэ» гэһэн худал хуурмаг хардалга гүрдэлгөөр халхабша хэһэн США-гай президент Дж. Картер американ талын ябуулгаар үни хада хизаарлагдаһан экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо ба соёл культурын талаар делегацинуудые эльгээлгэ хорохо тухай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай американ орооһо таряа худалдан абаха тухай хэлсээнэй бэелүүлгэдэ һаад тохёолдуулха хүсэлэн тухайгаа соносхоһон байна.

Болгариин «Работническо дело» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, США-гай президентын хэһэн соносхолой уг зорилгонь хадаа Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай ленинскэ шууд сэхэ политикые хубилгаха ябадал туйлалга болоно. Гэбэшье нимэ бодомжолшогүй ябуулгаар Совет гүрэнэй гадаадын политикада нүлөөлхын аргагүй байһан ушар байдал зүбөөр ойлгодог ямаршье хүндэ ойлгосотой байха зэргэтэй.

Энээниие мүн олохон американецуудшье ойлгоно. Политическэ элитэ ажал ябуулагшад сенатор Э. Кеннеди, Э. Стивенсон, мэдээжэ болоһон хонжоо наймаашад «Бэнк оф Америкын» президент О. Клаузен гэгшэд олониитын урда үгэ хэлэжэ, Советскэ Союз тушаа Дж. Картерай бии болгоһон доромжолгын хизаарлалтануудай Холбоото Штадуудта ооһэдтэнь аюултай байха тушаа һанууллга хэһэн байна.

Америкын президентын ОСВ-2 Договорые эсэслэн баталалгые тодорхойлогдоогүй болзороор хойшолуулха гэһэн шиидхэбэри Америкын, мүн Баруун Европын олониитын ханал ехээр зобоонхой. Буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хиналта доро абаха талаар дайнай һүүлэй үеын эгээл шухала энэ документ уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һайжаруулгын һүлдэ тэмдэг болоһон байна. — гээд «Ньюсдей» газетэ тэмдэглэнэ. Дэлхэйн арадууд эгээл һайн хүсэл эрмэлзэлээ тэрэ документтэй холбон, ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, эсэсэй эсэстэ сэрэгэй гаргашые горитойгоор хороохо ябадал туйлаха хэрэгтэ этигэл найдабаряа зорюулна.

Вашингтоной захиргаанай дура зоргон соогоо хэжэ байһан аашэнүүд Холбоото Штадуудай бэе дээрээ даажа абаһан уласхоорондын үялгануудтай огто тааралданагүй. Дэлхэйн олониитэ энэ ябуулгыень һэнэргүй дээрэлхүү ааша гэжэ сэгнэнэ. Эдэ бүгэдэ хэдаа шахардуу шанга байдал һайжаруулха политикада үнинһөө хойшо дурагүйлхэжэ байһан хархис хүсэнүүдэй урда Дж. Картерай хэһэн бүүлта болоно. Гэбэшье «ОСВ-2 Договорой эсэслэн баталалгые хойшо таталга бумеранг шэнгээр гэдэргээ тэртэдэн США-да ооһэдтэнь сохилто боложо магад», — гээд «Нью-Йорк таймс» тон зүбоор бэшэнэ.

Вашингтоной харюусалгагүй эдэ алхамууд Советскэ Союзай бүтэмжэтэй, тэрэ зуураа шууд сэхэ сэгнэлтые дэлхэйн олониитэ дэмжэжэ, США-да һүүлэй һүүлдэ совет-американ харилсаануудтушаа зүб бодомжо, холо харасатай һанамжа илаха бэзэ гэһэн манай ороной этигэл найдабарние һайшаана.

ЕХЭ ИЛАЛТА

Индиин президент Н. С. Редди гэгшэ Индиин национальна конгресс партиин парламентска бүлэгые толгойлогшо Индира Гандида оронойнгоо шэнэ правительствые бүридхэхэ даабари январиин 10-да үгэбэ. Энэ хадаа январиин 3 ба 6 най үдэрнүүдтэ Индиин парламентын арадай палатада болзорһоо урид үнгэргэгдэһэн һунгалтада тэрэнэй толгойлжо байһан партиин туйлаһан ехэхэн илалта болоно. Индиин национальна конгресс парти 544-һоо 351 һуури эзэлжэ, бухы һунгагшадай гурбанай хоёр хубиин дуус абажа, 1977 онһоо засагай хүтэлбэридэ байһан Джаната партиие хойшонь түрибэ. Арадай палатын түрүүшын бүридэлдэ Джаната парти 205 һуури эзэлдэгшье һаа, үнгэрһэн хоёр жэлһээ дээшэ саг соо Индиин урда табигдаһан шухала зорилгонуудые шиидхэжэ шадангүйгөөр арад зоной...гоо этигэл найдабарнһаа гаража, һүүлэй һунгалта дээрэ ороидоо 31 депутатска һуури абаһан байна.

Национальна конгресс партиин түүхэ Индиие сулөөлхын түлөө элитэ ехэ тэмсэлшэд байһан М. К. Ганди ба Джавахарлал Неру гэгшэдэй нэрэтэй таһаршагүй холбоотой юм. Мүнөө туйлаһан энэ илалта хадаа тус партиин толгойлогшо, Индиин политическэ ба гүрэнэй элитэ ажал ябуулагша Индира Гандиин арад зоной...гоо дунда туйлай ехэ хүндэтэй байһанай гэршэ болоно.

Гадаадынгаа политикада бухы ороннуудтай нүхэр ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөхэ, сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаадахагүй гэһэн худэлөөе бэхижүүлхэ, империализмда, колониализм ба хархис ябуулгануудта эсэргүү тэмсэл эрхилхэбди гэжэ Индиин национальна конгресс парти һунгалтын урда тээхи оорынгоо манифест дотор онсо тэмдэглэһэн байна.

Индидэ, мүн тэрэшэлэн харинн гүрэнүүдтэшье Индира Ганди өөрынгоо эсэгэ Джавахарлал Неругэй политическэ хараа шугамые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ гэжэ олониитын дунда мэдээжэ юм. Дж. Неру түрэл ороной...гоо түрүүшын премьер-министр, совет-индиин хани нүхэсэлэй эшэ үндэһэ табилсагша байһан. 1966-һаа 1977 он хүрэтэр 11 жэлэй туршада Индиин правительствые толгойлхо зуураа, совет-индиин харилсаа холбоое улам үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ Индира Гандиин хубитаяа ехээр оруулһаниие Индиин үргэн олониитэ үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ.

Һунгалтын урда тээ хүн зоной үмэнэ үгэ хэлэхдээ, Индира Ганди өөрынгөө толгойлжо байһан партиин Неругэй хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр үргэлжэлүүлхэ байһаниие онсолон тэмдэглэһэн, орон дотороо тогтуурритай политическэ байдал, хуули болон журам сахилга, 1975 ондо тэрэнэй толгойлжо байһан правительствоор табигдаһан социально-экономическа хэмжээ ябуулганууда 20 пунктта программын бэелүүлгэ хангаха гэһэн найдуулга үгэһэн байна. Тодорхойлон хэлэбэл, тэрэ программа доторнь Индиин үгытэй ядуу хүн зоной байдал һуудал һайжаруулха гэжэ хараалагданхай.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин гүрэнэй үндэр дээдэ түшаалда томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, Индира Гандиие амаршалха зуураа, Эб найрамдал, хани нүхэсэл ба харилсаа холбоон түхай договорой үндэһэ һуури дээрэ манай арадуудай, Ази болон бухы дэлхэйдэ эб найрамдалай, хүгжэн һалбаралгын аша туһада Советскэ Союз ба Инди хоёрой хоорондохи нүхэр ёһоной харилсаа холбооной шэнээр хүгжөөгдэхэ байһанда бата найдамтайгаар этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Г. ШИШКИН,
(ТАСС).

„Манай үеын хүн“ гэһэн конкурс „Буряад Үнэн“ соносхобо

ХҮНДЭТЭ УНШАГШАД!

Түсэбтэ табан жэлэймнай габшагай, дүрбэдэхи жэл амжалта түгэсөөр дүүрэжэ, һүүлшынь, түгэсхэлэй жэлынь эршэтэ далайсаар эхилһээр ороодоол хэдыхэн хоножо байна. Энэ жэлнай совет арадай түүхэдэ онсо удха шинартай бшуу. Юуб гэхэдэ, 1980 он Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойн жэл ха юм. Тиимэһээ манай орон дотор агууехэ вождиингоо алдарта ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө хүдэлөөн айхабтар хүсэтэйгөөр эхилэнхэй. Арадаймнай ажахын һалбари бүхэнһөө ажалай амжалта, туйлалтанууд тухай зүрхэ сэдьхэл баясуулма мэдээнүүд үдэр бүри абтана. Тэдэ бүхы илалта, амжалтанууд мүнөө үеын совет хүнүүдэй баатар бахимта гараар шэрээгдэнэ.

Үнэхөөрөөшье, үргэн уужам орон доторнай, тэрэ тоодо элдин Буряадаймнай нютаг бүхэндэ ажал дээрээ алдаршаһан, хүдэлмэри дээрээ хүдэржэһэн, арад зоной дунда хүндэтэй, гүрэн түрын үндэр шагнал хайрануудта хүртэһэн, коммунис үзэл бодолоор нэбтэрһэн ёһотойл манай үеын хүнүүд угаа олон. Тэдэнэр лэ промышленна предприяти, барилганууд дээрэ, колхоз болон совхозуудта, арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын, элүүрые хамгаалгын, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй болон хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангагшадай дунда амжалтын түлхюур, алтан жасань боложо байдаг ха юм.

Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, «БУРЯАД ҮНЭН» газетын редакци мүнөөнэй үгжэлтэ түгэс социалис ажабайдалые зохёон байгуулагша манай үеын хүн тухай эрхим һайн очеркын конкурс дахинаа соносхохо, тэрэниие заншалта болгохо гэһэн шиидхэбэри абаба. Тиимэһээл «МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэжэ ниитэ гаршаг доро соносхогдоһон энэ жэлэймнай конкурс урда жэлнүүдэйнгээ конкурснуудай хуулита үргэлжэлэлынь болоно гэхэдэ зүбтэй. Ушар иимэһээ, саашадаашье манай конкурсдо ороһон очеркнууд заншалта болоһон «Манай үеын хүн» гэжэ ниитэ гаршаг дороо уншагшадай анхаралда дурадхагдаха байна.

Манай конкурсдо хабаадажа, шанда хүртэгшэдые, уран зохёолшодые, журналистнуудые, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдые, бүхы уншагшадаа энэ конкурсдомнай эдэбхитэйгээр хабаадыт гэжэ уряалнабди.

Конкурсдо илажа гарагшадта редакциин Хүндэлэлэй грамота иимэ шангуудтайгаар барюулагдахаар тогтоогдобо:

Нэгэдэхи нэгэ шан — 100 түхэриг;

Хоёрдохи хоёр шан — тус бүринь 50 түхэриг;

Гурбадахи гурбан шан — тус бүринь 30 түхэриг.

Конкурсдо эльгээгдэхэ очеркын хэмжээн 8—10 хуудаһаннһаа ехэ байха зэргэгүй. Гар бэшэгынь гэдэргэнь бусаагдахагүй.

Конверт дээрэ «Очеркнуудай конкурсдо» гэһэн тэмдэг хэхыетнай гуйнабди.

Конкурсын дүнгүүд 1981 оной январиин 1-нэй номерто тунхаглагдаха.

АРШААН БУЛАГ АНХАРХА

Зүүн Саяанай шэлэ хүтэлнүүд захагүй холо руу нэмжын харагдадаг. Туранай хадануудһаа зурын урдаһанЕхэ-Уһан гэдэг голой хабшалнуудай хоорондохи үзэсхэлэн һайхан газарта аршаан булагууд бурьялан байдаг. Байгаалиин шэмэг болоһон энэ аршаан зуун жэлэй саада тээ хүн зоной анхарал татаһан юм. 1840 ондо аптекарь Калау эндэхи халуун уһанай химическэ бүридэлые анха түрүүн шэнжэлэн үзэһэн түүхэтэй. Гэбэшье Октябриин революциин урда тээ аршаан булаг шэнжэлхэ талаар хүдэлмэри юрын лэ таамаг аргаар хизаарлагдадаг байһан юм.

Имагтал Совет засагай үедэ минеральна бодостой уһан алишье талаһаа эрдэм ухаанай үндэһөөр шэнжэлэгдэжэ эхилээ. 1930 ондо эрдэмтэн А. В. Львов, жараад оной эхээр И. М. Борисенко гэгшэд үбшэн хүниие эдэгээдэг шэдитэ аршаан тухай дэлгэрэнгы, тодорхой тобшололнуудые хэһэн юм. Тиигэжэ аршаан булагай нөөсэ баялигуудые ашаглаха арга боломжонууд элирүүлэгдээ. Үрэмдэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа, халуун уһан хүсэ ехэтэйгээр бурьялан гарадаг болоо һэн.

Эндэ амаржа, бэе махабадаа аргалуулха дуратайшуул жэл бүри олошорно. Зунай туршада 3500—4000 хүн амардаг юм. Аршаанай эм домто шэнжэ шанарһаа гадна, эндэхи сагай уларил олоной сэдьхэл ханаадаг.

Нэгэдэхеэр, аяар дээрэһээ хүсэтэйгөөр шуурэн бууһан хүүюурнүүд, һүр жабхаланта хаданууд хүнэй сэдьхэлдэ һайнаар нүлөөлнэ. Гадна агаарынь аэроинаар баян юм. Ниловэ Пустынь гэдэг курорт Слюдянка станциһаа 150 модоной зайда оршодог. Түнхэнэй районой түб Хэрэн тосхонһоо Ниловэ Пустынь хүрэтэр 50 модоной зайда автобусууд саг үргэлжэ ябадаг. Энэ аршаан 40—42 градус температуратай. Азот, родон, кремневэ кислотагай дабһан уһандань ехэ. Гол түлэб яһанай үбшэнтэй хүнүүд эндэ аша туһа ехэтэй арга абадаг гээшэ.

А. ИМЕТХЕНОВ,
байгаалиин памятникуудые хамгаалгын республиканска секциин түрүүлэгшэ.

Эмнэлгынгээ шанараар эрхим һайн гэжэ мэргэжэлтэдэй зүгһөө мэдэрэгдэһэн аршаан булагай дэргэдэ болбосон түхэлтэй курорт байгуулагдаха ёһотой гэжэ һанагдана. Тиимэһээ пансионадуудые олошоруулха, материальна баазынь һайжаруулха хэрэгтэй бшуу. Эдэ бүгэдэ хараада абтажа эхилээ һэа, һайн, ашатайшье байгаа.

А. ИМЕТХЕНОВ,
байгаалиин памятникуудые хамгаалгын республиканска секциин түрүүлэгшэ.

Зорилгонуудаа тодорхойлбо

Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй ниитын инспекторнуудэй семинар боложо, инспекциин хүдэлмэрилэгшэ И. Т. Пестерев эндэ элидхэл хэбэ. Загаһа үдхэн олошоруулха зорилгонуудые тодорхойлходоо, үнгэрһэн жэлдэ хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн согсолоо.

«Ой модоной баялиг аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай» гэһэн асуудалаар Баргажанай онһожоруулагдамал ой модоной ажахын инженер В. К. Павлов дэлгэрэнгыгээр үгэ хэлэһэн байна. Тиихэдээ ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ба ниитын инспекторнуудэй хамтын рейднүүдэй үедэхи зорилгонууд туша тэрэ тогтобо.

А. КАПУСТИН.

ВДНХ-гай ҺОНИН

БАУНТЫН АНГУУШАДАЙ АМЖАЛТА

СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын павильонуудай экспонадуудые Б. Н. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулан шэнэлжэ эхилбэ. Жэшээнь, «СССР-эй агнуурийн ажахы ба агнуури» гэһэн павильон соо «Агнуурийн ажахынуудай онол арга болон түрүү дүй дүршэл» гэһэн шэнэ эмхидхэгдэнэн выставкэ олоной анхарал татана.

...ВДНХ-гай выставкэдэ табигдаһан Баунтын коопзверопромхозой һүүлэй үедэ туйлаһан амжалта тухай хөөрэһэн экспонадууд совет Буряад ороной ангуушадай хэшээл оролдолго, зоригжолой гэршэ мүн. Баунтын агнуури эрхилэлтын ба ан үсхэбэрилгын ажахы аяар 1944 ондо эмхидхэгдэһэн байгаа. Мүнөө тус коопзверопромхоз табан миллионһоо дээшэ талмай дээрэ агнуури эрхилнэ гэшэ. Баунтын районой дэбисхэр дээрэ агнуурийн дүрбэн бааза, ангуушадай байрлаха, ан гүрөөлэй, хэрмэ, булганай арһа үбшэхэ 472 гэрхэнүүд түхеэрэгдэнхэй. Агнуурийн хаһын эхилхэдэ, 244 ангуушан тайгадаа гарадаг заншалтай. Тэдэнэй 44-ниинь штатна, нүгөодүүлынь һайн дураараа хабаадалсадаг мэргэн буудагшад юм.

Эндэхи ажахын ангуушад жэл бүри тайгаһаа баян олзотой бусажа ерэдэгээрээ холо ойгуур суурхадаг гээшэ. Гансахан 1978 ондо эдэнэр эрхим амжалта туйлаһан байна. Эдэнэр жэлэй туршада 462 мянган түхэригэй арһа гүрэндэ тушаагаа гэхэгү, али түсэбөө 121,5 процент дүүргэжэ, республика соогоо түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Районой ангуушад ондатра бариха талаар баян дүршэлтэй болонхой. Эдэнэр гансахан жэлэй туршада 5628 ондатрын арһа тушааһан байха юм. Түсэбынь — 2000. Мүн булга, хэрмэ бариха түсэб 180 гаран процентээр дүүргэгдэнхэй. Тиихэдэ зэрлиг шубуунай болон ан гүрөөлэй мяха гүрэндөө элбэгээр тушаадаг болонхой. Эдэ бүхы амжалта яагаад туйлагдаа юм гэхэдэ, районой ангуушад оронойнгоо ангуушадай түрүү дүй дүршэл, онол арга шадамар бэрхээр хэрэглэнэ ха юм. Тиихэдэ ангуушан бүхэндэ тэдэнэрэй агнуури хэхэ участогуудынь табан жэлэй болзортойгоор даалгагдажа үгтэдэг болоо бшуу.

Выставкэдэ ороһон Москва хотын ажалшад, айлшад Баунтын коопзверопромхозой амжалтаар ехэтэ һонирхоно, өөһэд өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые тусхай дэбтэртэ бэшэнэ. Эрхүүгэй областиин Бодайбогой коопзверопромхозһоо экскурсида ерэһэн ангуушад иигэжэ бэшэнэ: «Бидэнэр Баунтын коопзверопромхозой туйлаһан амжалтые аргагүй һонирхожо хараба гээшэбди. Хүршэнэрэйнгөө хэрэглэдэг онол аргануудые өөһэдтөө бэелүүлхын хойноһоо оролдохобди. Буряадай АССР-эй Баунтын районой бүхы ангуушадай В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо зорюулжа дэлгэрүүлһэн социалис мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлажа, арбадахи табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ байһандань этигэнэбди».

М. ЛАРЬКИН,
ВДНХ-гай методист.

СПОРТ

ТОБШОХОНОО

БҮМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙ. Эдиршүүлэй дунда Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн транспортын «Локомотивай» стадионой елүүр дээрэ үнгэргэгдэбэ. Эдир хоккеистнүүд наһанай хоёр бүлэгтэ хубааржа мүрысөө. Бага наһанай бүлэгтэ Хориин районой Үдын дунда һургуулиин һурагшад онсо шалгарба. Аха наһанай бүлэгтэ Загарайн районой Новоильинскын һургуулиин команда илажа гараһан байгаа.

БОКС. «Урожай» бүлгэмэй Россин Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Челябинск хотодо эхилбэ. Буряадай хүдөө ажахын институтай студентнэр Л. Асадулин, Б. Будацыренов, Д. Н. Санжиев, О. Лхасаранов, Н. Дышинов, Д. Шарбунаев гэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадажа, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаална.

* * *

Советскэ Союзай Герой Д. Шопоковой дурасхаалда зорюулагдаһан мүрысөөн Киргизэй ниислэл — Фрунзе хотодо нээгдэбэ. Манай республикын бэлигтэй бэрхэ боксернууд, спортын мастерта кандидадууд Цыден Улзытуев. Виктор Норбоев, Валерий Иванов, Владимир Ертуханов, Бадма Батуев, Ринчин Будаев, Сергей Баяндуев болон бусад арһан бээлэйн шадабаритаднай энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадажа байна.

* * *

Эдиршүүлэй дунда боксоор Шэнэ жэлэй зан рысөөн Московск боложо, Московск ско областьнуудаа Башкирай, Буряа ми АССР-нүүдэй эдир боксер СССР-эй спортын Дүлзэн Бабудорж ган һоридог Хори һургуулиин һур сернууд эндэ ам лаба. Зоригто Нам сэн Дагданов гэг өөһэдынгөө шэг илаһан байна. Чи чинов, Юра Сунц гурбадахи һуурин лээ.

КЛАССИЧЕСКА ДААН. Эдиршүүл Алас-Дурна зүгэ мүрысөөн Магада боложо, юһэн обл заар болон автоно публикын суглуула манданууд хабаа на. Манай эдир шад зургаадахи һ раба. Улаан-Үдын һургуулиин 9-дэхи һурагша Саша Ай бадахи һуури эзэл

ВОЛЕЙБОЛ. Ба эдиршүүлэй дунда лоор Сибирь боло Дурныи хотонуудаа до заншалта мүрыс ровскда үнгэргэгд гадай 6, хүбүүдэй да хабаадаһан бай

Улаан-Удын спортын хоёрдохи лиин (директорынь Имехенов) хүбүүд суглуулагдамал ко эдэбхитэй һайнаар түрүү һуури эзэлэ шангуудта хүртэбэ. ровск, Ванино х волейболистнууд һууринуудта гараһ юм.

Б-М. ЖИГ

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭА

ГЭРТЭТНАЙ АПТЕЧКЭ БИИ ГҮ

Врачай заабаригүйгөөр эм хэрэглэлгэ хорюултай гэжэ мэдэнэбди. Тиимэһээ зарим эмүүд аптекэнүүдтэ яахадаа рецептгүйгөөр худалдагдадаг гээшэб гэһэн асуудал гарадаг.

Тезд дүримһөө алгасаһан ушар хааначье байдаг гээшэ ааб даа. Хүнэй ами наһанда аюулгүй, ажабайдалда үни холоһоо бетаар хэрэглэгдэдэг болошоһон эмүүд гэр бүлын аптекын бүридэлдэ оруулагдахадаа, хэндэшье муу юумэ хүргэхэгүйл.

Энэ хадаа үбшэлһэн хүндэ врачай ерэхэһээ урда үзүүлэгдэхэ туһаламжа болоно. Хэрбээ тархиингаа үбдэбэл, кофеинтэй аспирин, нервынгээ хүдэлбэл — валерианова дуһал ууха, адабал — йод түрхихэ хэрэгтэй.

Тиимэһээ айл бүхэнэй аптекэдэ байха ёһотой эмүүдые эндэ дурдахамкай.

Үбшэ бууруулдаг, халуу дарадаг, хүйтэ абабал хэрэглэгдэдэг эмүүд: амидопирин, аспирин, аскофен, кальцекс гэхэ мэтэ болоно.

Һанаа сэдьхэлээ зоболгодо — валерианова дуһал. Ханяахада — анисай дуһал, ханяаданай тусхай дуһал. Дотой халуунай хойшолонгһоо: касторово тоһо пурген. Тэдэнһээ гадна борно кислота, йод, лейкопластырь, цинковэ мазь, нашатырна спирт, борно вазелин, горчичник гэхэ мэтэ заабол байха ёһотой.

Эм бүхэн дээрэ хэды сагай хугасаа соо хэрэглэгдэжэ болохо тухайнь тодорхойгоор заагаатай байдаг. Тэрэ болзоройнь үнгэрэмсөөр, эмые үгы хэжэ, шэнэ эм абаха хэрэгтэй.

Эмүүдһээ гадна аптекэдэтнай бинт, хүбэн, термометр, грелкэ, эм дуһааха пипеткэ, хэмжүүрэй тэмдэгтэй аягахан байха ёһотой.

Түрүүн врачай рецептээр абтаһа хүсэд хэрэглэгдэнгүй үлэшэһэн олохон айлай аптекэнүүдые «шэ дэг». Тэдэнэй олонхиинь болзор шэнэн байдаг. Тиимэ эмүүдые хэр нэй дэмы. Туһа болонгүй, тодхор жэ магад.

Зарим бүлын аптекэдэ медицин текэнээ гадуур олдоһон эм дом магад. «Эмшэд» гээшэбди гэжэ бэе лээд, суу байда гераад, хүнүүдтэ ладаг худэшүүл үшөөл бии бшуу. рэйнгөө гү, али хүршынгөө хэлээр хүнүүдһээ эм үнэтэй сэнгээр худа абаад, үүнгүй аптекэдээ дараад ушарнууд дайралдадаг. Тезд дээрээ шье тайлбари, тэмдэг бэшэгүй э рэглэхэдээ, һэримжэтэй байхыетнай сэгдэнэ. Тиимэ эм домые аптекэдэ рижа огто болохогүй.

Эмые зүбөөр хадагалжа шадаагүй али заабариинь ёһоор уугаагүйһөө жо, элдэб хэрэггүй хойшолон гара лодог. Үнгэ зүһэеэ, амта шэмэеэ, хубилһан эм бү хэрэглэгты.

Аптекэтнай үхибүүдэй хүрэхөөр газарта байха зэргэтэй. Энэ талаар да үлгэгдэдэг суургатай хайрсаг Хүнэй саг үргэлжэ уудаг эмүүд үсөө дадаг эмүүдһээ амяараа байбал. Мүн үхибүүдэй уудаг эм ехэшүүлэй холо байха ушартай. Зүгөөр дайрал лэ амһарта соо эм байлгаха гээш буруу юм. Хүн ойлгонгүйгөөр уу болохол.

Тиимэһээ, хүндэтэ уншагшад, эндэ сагдаһан заабаринуудые баримта най, һонирхоһон асуудалаараа манда дахыетнай хүсэнэбди.

Л. ГЕРАСКИ
Буряадай аптекоуправлен мэдээсэлэй таһагые даа

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55 — Дамжуулгын программа. 8.00— «Время». 8.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.05 — Мультфильмнүүдэй программа: «Как утёнок-музыкант стал футболистом», «Таланты и поклонники», «Старт». 9.35 — «Вратарь» — телевизионно уран һайханай фильм. 10.20 — «Ан амитадай ажамидарал». 11.20 — Н. Римский-Корсаковой хүгжэмтэ зохёолнууд. 11.45 — Шэнэ һонин. 11.50 — Забһарлалга. 13.55 — Дамжуулгын программа. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.20 — Ороной телевизионно студинуудай баримтата фильмүүдэй программа. 15.10 — «Түрэл байгаалимнай». 15.30 — «Эжын һургуули». 16.00— В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойдо. «Ленинэй ажаһуһан газарнуудаар». «Казань». 16.30 — Саныи спортоор дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө. Австриһаа дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 17.00 —«Байгал» программа. 17.30 — «Пропагандистнар ба һуралсагшадта туһаламжа» (буряадаар). 17.50 — «Чинара тухай домог» — киноочерк.

«Орбита-2». 18.00 — «Үнэгэн ба шандаган» — мультфильм. 18.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 18.30 — «Пинаг дуран тухай» — фильм-концерт. 18.50 — «Түсэбтэ табан жэл — түгэсхэхы жэл». КПСС-эй Мордвагай обкомой нэгэдэхи секретарь А. Н. Берёзин дамжуулгада хабаадалсаха. 19.20 — «Открытая книга» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. Хоёрдохи фильм (1-дэхи сери). 20.30 — «Время». 21.05 — Киногой һонин. 21.35 — СССР-эй арадай артистка Н. Архиповагай хабаадалгатай «Зорюулга» гэжэ фильм-концерт. 22.05 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 23.20 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 17.00—«Дом за околицей» — телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Соносхолнууд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Правда» газетын корреспондентын асуудалнуудта Л. И. Брежневэй харюонууд. «В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойе угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1979 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бээлүүлхын түлөө». Е. Касьяновагай «Иимэ юумэ бидэ урдань хаража үзөөгүйбди» гэһэн статья. «Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудта». «Малай үбэлжэлгэ—шанга шалталта». «Найдамтай туһаршад» — А. Рыжаковой статья. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдэй суглуулбариһаа.

Гурбадахи хуудаһанда. Энэ хуудаһанай бүхы материалнууд «Правда Бурятии» газетэдэ ажалшадай бэшэгүүдһээ бүридүлгэ хэй.

Дүрбэдэхи хуу «Уласхоорондын шэ «Бүмбэрсэг дэлхэйн — ТАСС-ай корресп нүүдэй хилын саанай гээһэн тобшо мэдээ дэй суглуулбари. «Үшөө нэгэ алхам у — Е. Огуренковэй жэтэ шанда хүртэхы Красноярска хизаара лон Буряадай А спортсменүүдэй хоорд лоһон мүрысөөнһөө таж. Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИ

Сэлмэжэ. бүрхэжэ хойто районуудта ба саһан орохо, урда районуудта шинг ной леэгдэнэгүй. Баруун һоо секундын 5—10 хүсэтэйгөөр һалхилха төө 16—21, зарим нуудта 22—27 град тэр хүйтэрхэ.

Улаан-Үдэдэ шинг орохогүй, үдэртөө градус хүйтэн байха саамжалагдана.

Январиин 16—17-но нүүдтэ сэлмэлгэтэй, гэтэй байха, хойто нуудта багаханаар орохо. Һулаханаар ха. Һуниндөө 30—35 төө 20—25 градус хүйтэрхэ. Тиихэдэ станцинуудта һуниндөө 40, үдэртөө 24—29 хүйтэн байхаар хүле

Редактор
Р. Б. ГАРМА

„ХИТАДАЙ ХАНЫН“ СААДА ТЭЭ

КНР-эй БАГА ЯҺАТАН: ГЭЭГДЭЛТЭ БАЙДАЛ ХУУШААРАА

Үнгэрһэн жэлэй сентябрь һарада Пекиндэ болоһон Арадай түлөөлэгшэдэй бүхэхитадай суглаанай Саг үргэлжын комитедэй дэргэдэхи национальностнуудай хэрэгүүдэй талаар комиссинн заседани дээрэ тэрэнэй түрүүлэгшэ, КПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Уланьфу үгэ хэлэһэн байна. Тусхайлбал, автономиин тодорхой гол ёнонууд мүнөө болотороо зохёон найруулагдаагүй, автономито районууд провинцинуудһаа юугээрээ илгардаг бэ гэжэ ойлгогдодоггүй гээд тэрэ мэдүүлһэн юм. КНР-тэ национальна асуудал хүсэд шиидхэлгэһээ үшөөл холо байһан зандаа гэжэ үнэн дээрээ Уланьфу мэдэрээ бшуу.

Үнэхөөрөө, бага яһатанай ажаһуудаг газарнууд мүнөөнэй Хитадта эгээл гээгдэл хохидолой болон улэн хооһон байдалай жиирэй нютагууд болонхой. Тэндэл эдеэ хоолоор өөһэдыгөө хангажа шадахаа болиһон, гээгдэлдэ ороһон коммуна болон бригаданууд олон. Олонхи ушарта тэдэ, үнгэрхэдөө, гаргашалһан продукциингаа зэргээр эдеэ хоолой зүйлнүүдые абажа шадахагүй байна бшуу. Национальна заха хизаарнуудта промышленность болон транспорт һулаар хүргэнэ, газар таряалан болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн ахирбага. тиихэдэ үшөө тогтуургүй, хитадуудай ажаһуудаг районуудай хүгжэлтын хэмжээнһээ нилээд ехэ гээгдэлтэй гэжэ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд мэдэрхэ баатай болонхой. Бага яһатан «хитадуудые үшөө удаан саг соо хүсэжэ шадахагүй» гээд Пекиндэ тобшолол хэдэг байна.

Чжуннаньхайн хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулдаг политика хитад бэшэ национальностнуудай хүгжэлтэдэ һаад тойбо ушаруулна. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй хабар «Жэньминь жибао» газетын мэдэрһэнэй ёһоор, тоогороо нилээд олон монгол, дунган, түбэд яһатанай ажаһуудаг хоёр — Нинся-Хуэйскэ болон Дотор Монголой автономито районуудай, тэрэшэлэн Цинхай ба Ганьсу гэжэ хоёр провинциин газар дайдын ехэнхи хубида ажалай ба ажабайдалай хэм хэмжээн хэдэн арбаад жэлэй туршада хубилнагүй. Жэшээнь, гектар бүхэнһөө 2—3 центнер таряа хуряана, харин жэлдэ хүн бүхэндэ үгтэдэг ороһоной паёгой эгээл ехэ хэмжээн 150 килограмм болодог байха юм. Адууһа малайнь тоо толгой 1977 ондо, 1965 оной хитой сасуулхада, 12 процентээр хороо. Синьцзянай худөөгэй районуудай байдалай айхабтар хүшэр хүндэ болоһон дээрэһээ мүнөө коммуна болон бригадануудай ехэнхи хубиие түсэбтэ бэлэдхэлгэһээ сүлөөлхэ тухай асуудал табигдажа байна.

Хитад бэшэ арадуудай үндэһэн соёлой һандаралга, энээнгүйгөөр ахир бага болгожо хасагдаһан «национальна автономиие» муудхалга ба үгы хэлгэ, мэргэжэлтэй национальна хүдэлмэрилэгшэдые болон соёл культурын ажал ябуулагшадые мүрдэлгэ гэрдэлгэ, хэһээлтэдэ оруулалга, национальна хэлэ ба ёһо заншалнуудые хорихо ябадал, национальна дээдэ һургуулинуудые хаалга — эдэ бүгэдэ бэе бэеһээ таһаранхай, холын Пекинһээ хүтэлбэрилэгдэдэг үрэн соохи гүрэнүүд болонхой бшуу. Үндэһэн арад зониинь хуушанихяараал үлэн хооһон байдалтай зандаа.

Тиигэбэшье Хитадай бага яһатан саашадаа хитадуудай ээрхэг дээрэлхүү дарлалтатай эбсэжэ шадахагүй байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ Синьцзянда, Түбэдэй урда зүүгтэ, мяо гэжэ ехэхэн арадай ажаһуудаг Хитадай урда таладахи районуудта нэгэ зарим буһалгаанууд, тэмсэлтэ эсэргүүсэлгэ тэмдэглэгдэһэн байна. Теэд гүрэн түрын пропаганда хадаа тэдэнэй түлөө зэмые, урданайхидал адли, нютагай национальна ханал бодол дэбэргдэг, «Һүйдхэлтэ ажал ябуулга» эрхилдэг «ангиин дайсадай бүлэгтэ», дүрбэнэй тала баригшадта тохоно бшуу. Национальна районуудтахи олонитэ Хитадай түбэй засагай политикада эсэргүүсэхэ бэшэ, харин «дүрбэнэй бандын» ба тэдэнэй туһамаршадай «гэмтэ хэрэгүүдтэ» эсэргүүсэнэ гэжэ харуулхые Пекин ороло доно ха юм.

П. КАПРАЛОВ,
экономическа эрдэмэй кандидат.
(АПН).

БУЛТАДАА ҺОНИРХОН ХАРАХАТ

Хоридохи зуун жэлэй эхинһээ хойшо мүнөөдэр хүрэтэр Сибирьтэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд, эндэ ажаһуужа байһан хүнүүдэй хуби заяан тухай дүрбэн серитэй **«Сибириада»** гэжэ кинопоэмэ хөөрэнэ. Тэрэнэй фильм бүхэниинь ямар нэгэн түүхэтэ үе сагые ами аминдань харуулха зуураа, хайшаншье гээ һаа, түүхэнээ таһаршагүй, тэрэээнтэй холбоотой хүнүүдэй хуби заяае һонирхолтойгоор зураглана. Тиимэһээ «Сибириадын» гол темэ хадаа хүнэй хуби заяан түүхэ хоёрой хоорондохи һалашагүй нэгэдэл мүн.

Фильмын геройнууд —үндэһэн угтай сибирягууд —Сибириин үргэн ехэ тайга соо олдохоор бэшэ гэхээр Елань гэжэ бишыхан һууринда ажаһууна. Хэр угһаа хойшо эндэ ажаһууһан Соломинтон Устюжанинтан хоёрой гэр бүлын харилсаан тухай фильм домоглоно. Теэд энэ хоёр бүлэ үеһөө үедэ эбгүй, хоорондоо арсалдаа, хёмороотой байһан юм. Ушарынь гэхэдэ, Соломинтон уг үндэһөөрөө баян бүдүүн, олоһон юумэеэ алдаггүй, арьбадхадаг зантай зон. Харин тиихэдэ Устюжанинтан тад ондоонууд: тэдэнэр буһалгаашад, үндэр бодолтон, үнэн сэхэ зантай юм. Энэ хоёр бүлын харилсаанай түүхэ дээрэ үндэһэлэгдэн Сибириин XX зуун жэлэй түүхэ харуулагдана.

«Мосфильм» студида режиссер Андрей Михалков-Кончаловскийн бүүлгаһан тус фильм Канны хотодо болоһон Ураскоорондын кинофестивалиин жюрин тусхай шанда хүртэһэн байна. Эндэ бэлигтэй артистнууд Н. Михалков, С. Шакуров, Л. Гурченко, Е. Самойлов, В. Соломин, П. Кадочников, М. Кононов, бусадай оруулһан хубитын тон ехэнь мэдээжэ.

Т. НИКУЛИНА,
кинопрокадай худэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сибириада» гэжэ фильмһээ хэһэг.

ШЭНЭ КИНО